

et Apuliæ ducem, et Siciliæ comitem creavit. Hæc acta sunt anno Christi 1060, eo loco ubi nunc Aquila condita est, inter Amiternum et Furconem, et in concilio Melphi congregato confirmata. His pactionibus initis, pontifex, ut ditionem ecclesiasticam recipere, magna ex fœderis formula, a Roberto exercitu accepto, ad Urbem rediit; Prænestinos, Tusculanos, Tiburtinos et Nomentanos, Romanæ Ecclesiæ rebellis, in ditionem accepit, Tiburique trajecto, Galeriam et alia Gerardi comitis oppida diripuit. Castella omnia Sutrium usque expugnavit, et ecclesiasticam ditionem tutissimam reddidit. Petrum Damiani, episco-

pum Ostiensem, Mediolanum bellis civilibus laborans legatum misit, qui, seditione sedata, in Urbem ad synodum, quam quartam pontifex indixerat, rediit. Cui ex omni Italia frequentes episcopi interfuere; in qua contra Simoniacos et incontinentes sacerdotes aliquot decreta edita. Paulo post synodum Nicolaus, vir in omni vita probatissimus, Florentiam profectus, ibidem v. Nonas Julij, anno Domini 1061, optime de Romana Ecclesia meritis, pie quievit, in cathedrali ecclesia sepultus.

Vacavit tunc sedes, propter subsecutum schisma, menses II, dies XXVI.

NOTITIA DIPLOMATICA

(Jaffé, *Regesta pontificum Romanorum*, 384.)

† In bullis anni 1060 Nicolaus, Florentinum calculum secutus, initium anni a die 25 m. Martii cœpit, ut quæ ante eum diem scriptæ sunt, cœ annum Inc. Dom. 1059 præbeant (14, 15, 16, 17, 18).

Sententiam in bullis ejus reperimus hanc: CONFIRMA HOC, DEUS, QUOD OPERATUS ES IN NOBIS (17, 20, 21, 24).

Testes subscripserunt:

Bonifacius, Albanensis episcopus (14, 15, 17).

Bonifacius, Gabinensis episcopus (15).

Petrus, Gabinensis episcopus (20).

Petrus, Lavicanensis episcopus (14, 17).

Petrus, dictus Ostiensis episcopus (al., *peccator monachus*) (14, 14, 15, 17, 20).

Joannes, Portuensis episcopus (14, 15, 17, 20).

Bruro, Prænestinus episcopus (14, 15, 17, 20).

Humbertus, dictus S. Ecclesiæ Silvæ-Candidæ episcopus (11).

Desiderius, presbyter cardinalis R. E. ex tit. S. Cæciliæ (15, 17).

Stephanus, tit. S. Chrysogoni (15, 20).

Hildebrandus S. R. E. archidiaconus (14, 15, 16, 17).

Scriptæ bullæ sunt per manum

Octaviani scriniarii et notarii S. R. E. [al., *sacri palatii*] (1, 2, 3, 4, 19, 21, 22, 31, 33).

Crescentii notarii et scriniarii S. R. E. (6).

Joannis scriniarii S. R. E. (20).

Datæ per manum

Humberti dicti episcopi Ecclesiæ Silvæ-Candidæ et bibliothecarii S. R. et apost. sed. (1, 2, 3, 4, 3, 6, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 31, 32, 33, 34).

Bernardi episcopi S. Ecclesiæ (35).

NICOLAI II PAPÆ EPISTOLÆ ET DIPLOMATA.

I.

Nicolaus II papa confirmat bona et possessiones monasterii Sancti Petri Perusini.

(Anno 1059.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.* II, 92, ex archivio monasterii S. Petri de Perusio in capsula privilegiorum, n. 10.]

NICOLAUS episcopus servus servorum Dei, venerabili monasterio Beati Petri apostoli, sito extra, imo et juxta civitatem Perusinam, in loco qui dicitur Caprarius, et per illud Bonizoni abbati, ejusque successoribus ibidem juste et regulariter promovendis in perpetuum.

Cum universalis sancta mater Ecclesia per gloriosos apostolorum principes, Petrum scilicet piscatorem hominum, et Paulum doctorem gentium, præcætris cooperatoribus maxime sit coadunata, in-

stituta et dilatata, convenit eis confirmari et detineri omnia quæ suæ ditionis ac potestatis reperiuntur specialia. Quapropter ad hujus supradicti monasterii honorem semper augendum, et nunquam minuum, concedimus per hoc apostolicæ defensionis privilegium, ut teneat et habeat pacifice et quiete quod hactenus tenuit et habuit, et nunc tenet et habet, scilicet cellas suas et ecclesias, cortes suas ac plebes, fundos etiam, et casales, plebem scilicet Sancti Constantii, et Sancti Rufini, et Sancti Martini, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Agellione, cum suis pertinentiis; curtem de Casale, et curtem Sancti Justini; curtem de Petroniano; ecclesiam Sancti Andreæ de Aliano, cum sua pertinentia; ecclesiamque Sanctæ Mariæ in Petithiano, et ecclesiam Sancti Clementis, atque medietatem ecclesiæ Sancti Donati

in civitella; nec non et terram Hugonis nepotis Bernonis de Montenigro. Insuperque confirmamus eidem monasterio in perpetuum massas tres in comitatu Perusino positas: unam quæ vocatur Pusulo, alteram Filomio, et aliam quæ nuncupatur Casalini, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus, cultis et incultis, omnibusque suis pertinentiis; monasterium quoque Sancti Angeli in comitatu Arisati, in loco qui dicitur Tolliano et Lunisano, cum cellis et capellis suis, et cum omnibus suis pertinentibus. Nec non quidquid deinceps præfatum Sancti Petri monasterium, quovismodo, divinis vel humanis legibus cognito, acquirere potuerit, hujus nostri apostolici privilegii tenore confirmamus. Licentiam quoque damus tibi de omnibus clericis, tam in monasterio degentibus quamque etiam foris in possessionibus ejus manentibus, a quocunque volueris idoneo et canonice locato episcopo eo ordinandi, et chrisma in tuis plebibus accipere. Si autem ab episcopo in cujus diœcesi præfatum monasterium situm est, nec ordinationes, nec chrisma potueris canonice et gratis obtinere aut impetrare, et de ecclesiis consecrandis eodem modo; et nullus episcopus ad idem monasterium pertinentem excommunicare, aut damnare audeat, si in causa sua nostrum, ac sanctæ apostolicæ sedis patrocinium et examen flagitat. Romani autem pontificis donum abbatæ et abbas ipse, et consecratio abbatis sit in perpetuum. Et omni remota excusatione, nisi canonica, ad synodum, C quandocunque a summo pontifice vocatus fuerit, veniat. Porro oblationes, eidem monasterio collate tam pro vivis quam pro defunctis, a nullo episcoporum pervadantur, sed ex integro proficiant monasterii utilitatibus ac fratribus necessitatibus. Decimæ autem ejusdem monasterii in susceptione hospitem et peregrinorum ad portam ipsius monasterii conferantur. Servitium quoque, et quod vulgariter dicunt foderum, nec imperatori, nec regi, nec marchioni, nec alicui hominum liceat ex eodem monasterio, aut ex pertinentia ejus requirere, nisi soli nostræ apostolicæ sedi. Insuper, et ibi sepeliri nequaquam prohibeat mortuum. Episcopus vero publicas missas, et stationem ibidem facere non audeat, nisi ab abbate ipsius monasterii D fuerit invitatus, ne, sicut beatus Gregorius ait, in servorum Dei recessibus ulla occasio præbeatur popularibus conventibus; et simpliciores ex hoc animas plerumque (*quod absit!*) in scandalum trahat frequentior quoque mulierum introitus. Quod si invitante, vel annuente abbate, episcopus ibidem missas publicas facere voluerit, his tantum diebus id agat, scilicet secunda feria Paschæ, et beatorum Petri et Pauli Natalitiis; sed nullas inde oblationes tollat ipse, aut aliquis clericorum ejus, invito abbate, ac fratribus. Statuimus quoque ut, obeunte abbate monasterii ipsius, nec episcopus, nec aliquis clericorum ejus in describendis, prævidendisque acquisitis, acquirendisque ejusdem monasterii re-

bus, nulla se occasione permisceat. Abbatem vero eidem monasterio, non alium, sed quem dignum moribus, atque aptum disciplinæ monasticæ, communi consensu, congregatio tota poposcerit, si ex se habuerit, vel si ab alia congregatione sibi elegerit, absque aliqua venalitate, a Romano pontifice consecrandum. Decernimus etiam ut omnes eidem monasterii carthæ contrariæ et nocivæ omnino vacuæ et inanes existant. Præterea apostolica nostra auctoritate constituimus et confirmamus ut nullus imperator, rex, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, guastaldio, aut alia quælibet magna parvaque persona, te prædictum abbatem, tuosque successores canonice intrantes, de jam dicto monasterio, vel de omnibus suis rebus, et proprietatibus mobilibus et immobilibus, ac sese moventibus molestare ac divertere, aut inquietare audeat. Si quis ergo contra hujus nostri apostolici privilegii decretalem temere agere tentaverit, vel præsumpserit, auctoritate sanctæ et individuæ Trinitatis, et beatorum apostolorum Petri et Pauli et nostra, perpetuæ maledictionis anathemati se subjacere noverit, donec respiciens satisfecerit. Insuper compositurus existat duodecim libras auri, medietatem nostro sacro palatio, medietatem ipsi monasterio. Qui vero pio studio hanc observare voluerit, et præfatum monasterium in nulla sua justitia vel rebus suis fraudaverit, sive qui, ei reverentiam habens, pro Deo de suis aliquid contulerit, benedictionis gratiam a Domino Deo consequatur, et per clavigerum principem cœli januas regni cœlestis introduci mereatur.

Scriptum per manum Octaviani scriniarii, notarii que sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Februario, et indictione xii. Bene valeat.

Datum Romæ octavo Kalen. Martii, anno Domini Christi 1059, per manus Humberti dicti episcopi sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ, et bibliothecarii sanctæ Romanæ et apostolicæ sedis, anno primo pontificatus domini papæ Nicolaj II, indictione xii.

II.

Nicolai II summi pontificis bulla qua monasterio Sancti Vincentii ad Vulturnum, et Joanni IV, ejus abbati, omnia illius bona et jura confirmat.

(Anno 1059.)

[MURATORI, *Rer. Ital. Script.* I, II, 5, 4.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI, abbati venerabilis monasterii Christi martyris Vincentii super ipsum fontem Vulturni fluminis constructi, et per eum cunctis successoribus ejus regulariter ad regimen promovendis in perpetuum.

Etsi omnibus sollicitudinem nostram et apostolicæ sedis munimentum protendere debemus, piis tamen locis, et præcipue religione monastica polleantibus, abundantius quidquid pietatis et utilitatis possumus, quatenus ex pia provisione cœnobarum in futuro plenam mercedem cum eis, et pro eis Deo miserante, mereamus. Proinde benevola conden-

consensione annuentes petitionibus tuis, charissime fili, et abba Joannes per hanc apostolicæ auctoritatis decretalem paginam, secundum quod tuis antecessoribus nostri fecisse noscuntur, concedimus et confirmamus tibi, tuisque successoribus post te regulariter promovendis in perpetuum præfatum monasterium Beati Vincentii martyris situm super ipsam fontem Vulturum in territorio Beneventano in partibus Samniæ cum omnibus suis pertinentiis et cellis, videlicet monasterium Beati Petri ap' stolisitu in juxta fluvium Sabbati, monasterium quoque Sancti Adeodati intra Beneventum, et ecclesiam Sancti Stephani; cellam Sanctæ Mariæ in loco Sano, etc. Concedimus licentiam vobis vestrisque posteris ad altaria consecranda et clericos in quolibet gradu ordinandos invitare quem volueritis episcopum. Interdicimus etiam ne quis episcoporum ex eodem monasterio abbatem vel monachum audeat ad suam synodum provocare, vel excommunicare. Jubemus quoque concedendo vobis cujuscunque Ecclesiæ clericum, si venerit ad conversionem, ut recipiatis secundum monasticam disciplinam.... chrisma, et oleum sanctum acquiratis a beneplacito vobis episcopo, etc. Si quis autem, quod non optamus, etc.

Scriptum per manus Octaviani scriniarii S. R. E. notarii, mense Martio, et indictione XII. Rene valere.

Datum Spoleti VI Nonas Martii, anno Jesu Christi 1059, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, anno I Pontificatus domni pape Nicolai secundi, indictione XII.

III.

Nicolaus II papa confirmat bona ac privilegia omnia a Leone PP. IX Casinensi monasterio concessa.

(Anno 1059.)

[COCQUELINES, *Bullar.*, I, 401, ex regesto Petri Diaconi, num. 18, fol. 17 a tergo.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, DESIDERIO dilecto filio abbati venerabilis cœnobii almi Patris Benedicti, quod nuncupatur Mons Casinus, cunctisque successoribus ejus illic regulariter ad regimem promovendis, in perpetuum.

Pastoralis sollicitudinis nostræ bonum si debet perspicere et proficere omnibus etiam extraneis et longinquis, multo magis domesticis et propinquis. Ipsi quippe post Dominum secundo gradu admovenda est invisibilis charitas, ut per eos velut quædam visibilis flamma gradatim ad remotiores quosque discurrat. Piis ergo locis et divina religione venerabilibus debitæ consolationis et defensionis porrecturi manus, illum cæteris præferendum non ambigimus quem monasticæ normæ constat esse principale gymnasium, et sanctæ Romanæ et apostolicæ sedi contiguum; quem cives Romani; patres videlicet eximii Benedictus, Maurus et Placidus cum nonnullis aliis fendarunt, quemque, a gentibus destructam, Romani pontifices nihilominus sua aucto-

ritate restructere, et privilegiis apostolicæ sedis merito cæteris cœnobiis prætulērunt, atque contra quorumlibet suspectas injurias efficaciter munierunt. Quorum nos sacræ auctoritati sicut tempore et loco succedimus, sic eorum exemplo, ut oportet, imitaturi, et per hujus nostræ decretalis paginæ tenorem tibi, dilectissime fili Desideri, quem abbatem consecravimus, concedimus, secundum privilegia antecessorum nostrorum atque consuetudinem, monasterium almi Patris Benedicti, situm monte castri Casini, cunctamque ipsius monasterii abbatiam, in integro cum cellis suis, castellis, prædiis et omni sua pertinentiâ, et hac nostra auctoritate confirmamus tam in finibus Beneventanorum, Apulorum et Calabrorum, quam etiam in finibus Marsorum et in marchis, sive ubicunque longe et prope hactenus jure sibi pertinet aliquid, sive quidquid deinceps ubi vis juste acquisierit. Ad hæc justitiam, vel quodlibet debitum quod officialis nostri sacri palatii exigunt a navibus ad Romanum portum applicantibus, vestri cœnobii navi peculiari gratanter relaxamus; et quotiescunque Romam ad servitium sanctæ Romanæ Ecclesiæ veneritis, in sancta Jerusalem palatii Susurriani hospitium habeatis; et defuncto abbate ibidem, vestra vel vestrorum successorum electione abbas constituatur, a Romano pontifice consecrandus, conservato vobis vestrisque successoribus privilegium, tam quod ex navi vestra, quam quod ex ipsa destructa ecclesia, ut vel sic restructetur, proximus decessor noster sanctus Leo firmavit abbati Richerio. Usum quoque sandaliorum et dalmaticæ quamvis jure cardinalatus tui ab apostolica sede perceperis, a nobis tamen tibi et loco deinceps in principalibus festis tantum concedimus ad honorificentiam tam venerabilis cœnobii, et ob dilectionem tui, secundum quod præfatus decessor noster tuo præfato concessit.

Præterea corroboramus tibi tuisque successoribus in omni conventu episcoporum et principum superiorum in omnibus abbatibus sedem, et in conciliis et judiciis priorem tui ordinis hominibus sententiam pro reverentia tanti loci, qui primum et summum monasticæ legislatorem vivum et mortuum retinere promeruit; quique ipsius legislatorem scripto, verbo et exemplo cœnobiale propositum appetendo, in toto mundo sole clarius evibravit. Defuncto autem abbate, ex sese ipsa congregatio, secundum sanius consilium sapientum et seniorum fratrum, sibi abbatem eligat, et apostolicæ sedis pontifici firmandum et consecrandum exhibeat. Nec aliter ibi abbas constituatur, aut aliunde illuc intromittatur, nisi forte ex se aliquem tanto regimini idoneum non habuerint, et ob id saniori consilio extraneum sibi elegerint. Porro, præter summum apostolicæ sedis præsulem, cujuslibet Ecclesiæ episcopum vel sacerdotem in præfato monasterio vel in cellis ipsius ditionem quamlibet sibi præsumere hæc nostra interdicimus auctoritate: ita ut, nisi ab abbate fuerit invitatus, nec missarum solœmnia inibi au-

deat celebrare, sed, remota et propulsata qualibet oppressione ecclesiasticarum vel sæcularium personarum, sicut hactenus mansit, a præsentis duodecima indictione hoc nostro privilegio in perpetuum quietum et liberum, ad serviitium et gloriam Dei maneat, sub defensione et jure sanctæ Romanæ et apostolicæ sedis, cum suis omnibus.

Ex quibus summam et generaliter omnibus hæc nominatim et specialiter tantum istic digessimus : In primis monasterium Domini Salvatoris positum ad ipsius pedem montis ; atque monasterium Sanctæ Dei genitricis et virginis Mariæ, qui vocatur Plumberola ; sed et castellum S. Petri ad pedem ipsius montis, quod ab antiquis dictum est castrum Casini, nec non et castellum S. Angeli ; castellum qui vocatur Piniatario, et Junctura ; castellum S. Georgii, et S. Apollinaris, et S. Ambrosii, et S. Andræ : et castellum qui vocatur Vallisfrigida : castellum qui dicitur Bantra, et S. Petri in Hia ; S. Victoris, Toroculum, Cervaru, S. Eliæ, Vallemrotundam, Rocca de Bontra, cum omnibus suis pertinentiis ; castellum qui dicitur Sarasiniscum, et castellum S. Stephani ; cellam Sanctæ Mariæ in Albaneta ; et S. Nicolai in Ciconia, S. Benedicti in Clia, S. Angeli in Valleducis, et cella Sancti Michaelis ; in comitatu Aquinensi cellam S. Gregorii, S. Mauricii, et S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannuccio, S. Mariæ in Barole, et S. Petri in Ascleto ; item in Luca cellam S. Georgii prope Posterulam ; Wiriwalam, quam S. Benedicto contulere Enricus et Rolandus fratres, sanctæ conversationis habitum quærentes ; cellam S. Benedicti, et S. Scholasticæ in Gaeta ; S. Stephani in Terracina ; S. Lucie, S. Petri in Curuli ; S. Sylvestri, et S. Lucie in Arpino ; S. Benedicti in colle de Insula ; S. Germani in Sura ; curtem S. Urbani in Comino ; cellam S. Pauli ibidem et S. Nazarii, et S. Valentini, ac S. Salvatoris ; cellam S. Benedicti in Venafro ; et S. Nazarii, et S. Mariæ in Sala ; curtem S. Benedicti minoris ibidem ; castellum quod dicitur Capriata, et Francilonis, et S. Joannis ; curtem S. Felicis ; castellum qui vocatur Conca ; cellam S. Benedicti in Cesama ; S. Benedicti in Teano ; et S. Benedicti in Suessa ; nec non et cellam S. Benedicti in Capua cum ipso Gualdo de Ligure et cum omnibus suis pertinentiis ; cellam S. Joannis ancillarum Dei in eadem civitate ; S. Mariæ in Calvo ; S. Mariæ in Cingola ; S. Adjutoris in Alifas ; S. Cæciliæ in Napoli ; Ecclesiam Sanctæ Crucis in Ancalfi ; cellam S. Benedicti in Salerno ; et cellam S. Sophiæ infra civitatem Beneventanam ; cellam S. Benedicti in Asculo ; cellam S. Benedicti in Trans ; et S. Benedicti in Bari ; cellam S. Mariæ ancillarum Dei in civitate Cosentia ; cellam S. Benedicti in Pectinaro, S. Mariæ in Banse, S. Benedicti in Alarimo ; cellam S. Eustasii quam S. Benedicto obtulit Adelpherus Pantasia, cellam S. Mariæ in Murone, S. Eustatii in Petra abundantia, S. Mariæ in Batratano, S. Mariæ in Casmeta juxta fluvium Trinium, S. Benedicti in Ripa Ursa cum suis

A omnibus pertinentiis ; nec non et castellum qui vocatur Lastiniaum, et alia tria castella, montem Alberici, Mucelam, S. Quirici cum portu decem navium, quæ duo Trasimundus comes filius Altonis beato Benedicto in monte Casino legali donatione et chartarum monumentis contulit ; tertium autem castellum Frisam, quod præfati Trasmundi uxor pro anima sua, consentiente viro suo, S. Benedicto obtulit ; S. Justa ibidem ; cellam S. Focati in Alarino, S. Georgii in Termole ; cellam S. Liberatoris in Marchia, cum quadraginta cellis ; S. Salvatoris in Tabe, S. Scholasticæ in Pinne, S. Martini in Salina, S. Nicolai in Apruxo, S. Angeli in Maranno, cum omnibus cellis suis sanctorum septem fratrum ; S. Laurentii, et S. Benedicti in Trunto, S. Apollinaris in Firmo, S. Benedicti in Tisino, et S. Mariæ in Arboscola ; cellam S. Benedicti in Marli, et S. Cosmati ; cellam S. Angeli in Valleregia cum castellis et omnibus suis pertinentiis ; nec non et castella in comitatu Asculano id est Octavus, et post montem Cinianum et Trivilianum, et Cavino, quod Rolandus in præfato monasterio cum suis nepotibus obtulere ; cellam S. Jacobi in Tremiti cum ipsis insulis ; in Comino castellum, qui dicitur Vicalbo, cum omnibus suis pertinentiis.

His igitur et omnibus quæ præfato cœnobio juste pertinent nunc, quæ in futuro juste pertinebunt, sub tutela et Romana libertate hoc privilegio perpetualiter, ad temporalem servorum Dei præsentium scilicet atque futurorum quietem, statutis, atque confirmatis ; apostolica censura, sub interpositione districti anathematis et divini contestatione iudicii, interminamus omnibus tam præsentibus quam futuris, ne ullus hominum cujuscunque ordinis, dignitatis, conditionis, vel cujuscunque officii, seu quælibet vel quantumlibet parva aut magna persona, quibuscunque rebus vel personis præfato monasterio juste pertinentibus aliquam violentiam inferat, aut calumniosus existat, vel incumbat. Insuper quia monasticus cursus secundum præceptum regulæ almi Patris Benedicti æstivis et hiemalibus temporibus præfixus est, auctoritate apostolica concedimus ut liceat fratribus signum pulsare in eodem monasterio et in cellis ejus, tam ad diurnas quam ad nocturnas horas, quandocunque voluerint. Liceat quoque ipsius monasterii et cellarum ejus fratribus clericum cujuscunque ordinis, de quocunque episcopatu fuerit, secundum traditionem sanctorum Patrum suscipere cum rebus suis ad conversandum et monachicum habitum suscipiendum, absque interdictione quorumlibet episcoporum ; ut liceat eisdem subjectis monasterii eo : um judicare tam monachos quam et sanctimoniales feminas, absque prohibitione et contradictione cujuslibet sæcularis potestatis seu ecclesiasticæ. Et quia cupimus tam præsentium quam futurorum malignæ avaritiæ et nequitie obviare, hac nostra apostolica auctoritate pariter interdiciamus seditiones, quas dicunt levas, seu depre-dationes, ne fiant aliquo modo in cujuscunque abbatis

aut rectoris morte aut electione. Ad hæc liceat vobis **A** sacrum chrisma, et ecclesiasticos ordines, et altarium consecrationes ab episcopo quolibet canonice promotò accipere, et Christianismum in ecclesiis vestris agere per clericos *vestros*, et hymnum angelicum per dies Dominicos et festivitates ad missarum solemniam rite decantare. Et nullus episcopus præsumat in jam dicto monasterio venire, vel in ecclesiis sibi subjectis sacerdotem excommunicare, vel ad synodum provocare, aut abbatem et monachos qui illo in tempore fuerint.

Porro cupientes consulere monasticæ religioni, quæ peccatis exigentibus passim depravatur, te tantummodo diebus vitæ tuæ vicarium nobis ad correctionem omnium monasteriorum et monachorum ab ipso fluvio Piscaria, sicut influit in mare, scilicet **B** per totam Campaniam, Principatum quoque, et Apuliam, atque Calabriam, assumere decrevimus, ita ut capitulum in eis habeas, et vice nostra indisciplinatos, cum adiutorio episcoporum ad quos monasteria ipsa pertinent, corrigas, et quæ sunt emendanda, si potueris, secundum Dominum emendes, aut apostolicæ sedis pontifici renunties ad perpetuam animæ vestræ mercedem, et monasticæ religionis emendationem et conservationem, pariter quoque ad tui cardinalatus dignitatem et sanctissimi **C** Benedicti honorificentiam, ea gratia ut monasticus ordo corrigatur illis in partibus per te religiosum et prudentissimum successorem illius. Si quis vero, quod non optamus, hujus nostri privilegii decretalem paginam temerario ausu in aliquo infringere tentaverit, æternæ maledictionis innodatum vinculis se noverit, et perpetua supplicia luiturum cum diabolo et angelis ejus, nisi forte prius resipiscens satisfecerit. At qui pietatis intuitu devotus observator exstiterit, ipsius interuentu almi Patris Benedicti perfectorumque sequacium sociorumque ejus, sempiternæ benedictionis particeps, et paradisi beatus possessor efficiatur. Amen.

Scriptum per manum Octaviani notarii et scribarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ apostolicæ sedis, anno primo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione duodecima.

Datum Auximi octavo Idus Martii, anno Jesu Christi millesimo quinquagesimo nono, per manum **D** Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, et bibliothecarii apostolicæ sedis.

IV.

Nicolaus II pontifex confirmat erectionem capituli B. Mariæ Virg. ad Gradus, Coloniae Agrippinæ, quod est xx canonicorum collegium, a S. Annæ Coloniensi archiepiscopo fundatum, multisque prædiis a B. Richeza (1) Poloniæ regina dotatum.

(Anno 1059.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, IV, 5.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto

(1) B. Richeza, alias Ritza S. Anuonis archiep. Colon. neptis, Miceslai Poloniæ regis conjux, mater fuit B. Casimiri, ex Cluniacensi monacho et dia-

fratri ANNONI, archiepiscopo Coloniensi, perpetuam in Domino salutem.

Pontificii apostolatus nostri est, universali vigilantia omnibus ecclesiasticis negotiis utiliter prospicere; religiososum tamen locorum utilitatibus summam sollicitudinem pia devotione impendere. Quam cum omnibus generaliter debeamus, specialiter tamen assensum prærogativæ dilectionis erga reverentiam fraternitatis tuæ semper habere optamus.

Quocirca, dum omnibus justis petitionibus debeat facilis assensus, suggestione benignitatis tuæ promptus charitatis nostræ exhibetur affectus. Itaque secundum amorem petitionis tuæ ecclesiam **B.** Mariæ matris Domini nostri Jesu Christi, sitam inter muros urbis Coloniae in loco qui vocatur ad Gradus, quam pia devotio tua construxit et ad omnipotentis Dei honorem, atque animæ perpetuam mercedem, possessionibus ac rebus interior et exterior ditavit, sub apostolicæ defensionis tutela recipimus.

Apostolica nihilominus auctoritate confirmamus eidem ecclesiæ quidquid et tuæ devotæ religionis intentio divini zeli fervore hactenus contulit, scilicet Blissena, Wissa, Unkelo, Heigenbach, Elinke, Flammershelmb, et antecessor tuus Hermannus archiepiscopus eidem ecclesiæ exædificandæ, de cæterorum possessionibus acquisivit, et quod tua industria, Richesæ et cœheredum acquisivit Meckenichem, Cloteno, Demunderedo, Assela, et decimationem in Saxonia, quæ feudum Henrici fuit, et quidquid in futurum quocunque modo divinis vel humanis legibus congruo tua charitas et quorumcunque fidelium acquirere poterit.

Statuimus itaque, per hujus nostri privilegii decretalem paginam, ut nulla unquam cujuscunque dignitatis, gradus vel ordinis magna parvaque persona audeat et præsumat ipsam ecclesiam aut religiose famulantes ei ullo modo inquietando molestare, aut de suis mobilibus vel immobilibus, temerario ausu discutere, quoniam dignum est ut qui continuo obsequio in Christi solius militia exercantur, indeficientis nostræ inspectionis salubri munimine protegantur.

Unde auctoritate Patris, et Filii, et Spiritus sancti, et beatorum apostolorum principum Petri et Pauli, affectui sanctæ devotionis tuæ, charissime confrater, gratanti animo annuentes, statuimus, et sub interpositione perpetui anathematis ac divini judicii observatione præcipimus ut tua et hæc nostra eadem, ad augmentum præfate ecclesiæ perpetualiter confirmanda, statuta, inviolata permaneant.

Si quis igitur, quod non optamus, hujus nostræ decretalis privilegii paginæ temerario ausu violator existere, et sanctæ sedis apostolicæ contumaci rebellionem decreta corrumpere præsumperit, sciat se per-

cono, dispensante papa, Poloniæ regis. Mortua est anno 1057, sepulta in ecclesia B. Mariæ virginis ad Gradus Coloniae. Colitur die xx Martii.

petuæ maledictionis anathemate damnandum, et cum diabolo et satellitibus ejus æterni ignis incendio cremandum, nisi forte resipuerit, et Deo et prædictæ ecclesiæ condigne satisfecerit. Qui vero pia devotionis intentione conservator exstiterit, peccatorum suorum omnium, precibus beatorum apostolorum principum, consequatur veniam, et cum omnibus divinæ legis observatoribus, æternæ beatitudinis promereatur gloriam.

Scriptum per manum Octaviani, sacri scrinii et sanctæ Romane Ecclesiæ nota. ii, Kalendis Maii, indictione xii, anno Domini nostri Jesu Christi 1058, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus Domini papæ Nicolai secundi, indictione duodecima.

V.

Nicolaus II Ecclesiæ Pennensis bona, petente Joanne episcopo, confirmat.

(Anno 1059.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1116.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto confratri JOANNI Pennensi episcopo et per te ecclesiæ S. Mariæ et gloriosi Christi martyris ac levitæ Maximi, tuisque successoribus in perpetuum.

Officii nostri est omnibus ecclesiasticis utilitatibus providere, et justis desideriis ac petitionibus prompto animo indulgere. Unde, quia petisti a nobis, charissime confrater, ut per nostri privilegii paginam tuæ ecclesiæ, et tibi, tuisque successoribus perpetualiter confirmarem omnia quæ prædictæ ecclesiæ justè et legaliter competunt, petitioni tuæ gratanter annuentes, per hujus nostræ constitutionis decretum et apostolicæ sedis edictum concedimus et confirmamus tibi, sicut superius legitur, in perpetuum quicquid in prænominate ecclesiæ episcopio B. Mariæ et gloriosi Christi martyris et Levitæ Maximi in præsentiarum possides, quæque in futurum quocunque modo divinis, et humanis legibus cognitæ acquirere poteris, scilicet ipsum episcopatum cum omnibus rebus et possessionibus suis, et pertinentiis, mobilibus et immobilibus seseque moventibus, castris, villis et territoriis, ecclesiis cum primitiis et decimis, et cum omnibus quæ ibi pia devotio fidelium sacris contulit oblationibus, tam pro salute vivorum quam etiam pro mortuorum. Statuentes per hanc hujus sanctæ sedis apostolicæ, cui annuente Deo præesse dignoscimur, inviolabilem constitutionem, ut nullus imperator, marchio, comes, vicecomes, aut alia quælibet magna, parva, cujuscunque dignitatis vel ordinis persona, contra hoc nostrum privilegium præsumat jam dictum episcopium, aut te, charissime filii, tuosque in perpetuum successores de bonis suis divestire, inquietare, aut aliquid ibi contra sacros canones constituere vel ordinare. Si quis igitur ei, sicut a nostra apostolica auctoritate concessum, et concessa . . . pertinere non permiserit, sciat se anathematis vinculo innodatum a Patre, et Filio, et Spiritu sancto, et

auctoritate B. Petri principis apostolorum, nec non cum diabolo et Juda traditore D. N. J. Christi eos in incendio concremari supplicio, et insuper sciat se daturum x auri libras: scilicet medietatem nostro sacro palatio, et medietatem prædicto episcopo. Qui vero intuitu pio observator in omnibus exstiterit, custodiendo hujus nostri privilegii constitutionem, vel cultum Dei respiciendo, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitæ æternæ particeps sit, et misereatur in sæcula sæculorum.

Datum Romæ vi Non. Maii, anno Dom. nostri Jesu Christi 1059, per manus Humberti S. ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno i pontificatus D. papæ Nicolai II, ind. xii.

VI.

Nicolaus II Ecclesiæ Teatinæ possessiones finesque, rogatu Actonis episcopi, confirmat.

(Anno 1059.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VI, 676.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto confratri ACTONI sanctæ Teatensis Ecclesiæ episcopo, universisque successoribus tuis in Ecclesia eadem canonice promovendis in perpetuum.

Etsi jubemur, dum tempus habemus, ad opus bonum operari, maxime tamen ad domesticos fidei: unde omnibus Ecclesiis Christi, pro ea, quæ nobis credita est dispensatione, sollicitudinem nostram debentes, sic debemus invigilare longinquis, ne in aliquo absimus propinquis. Itaque ad suggestionem tuam, charissime confrater et coepiscope Acto, quem a rev. mem. domino nostro Victore ex episcopatu Marsicano ad Teatensem promotum gaudemus, et antecessoribus nostris atque nobis fideliter et jugiter deservire in S. Romane Ecclesiæ cura cognoscimus, episcopatum Teatensem cum omni sua integritate et pertinentia, sicut antiquis et justis limitibus determinatur, confirmamus: scilicet a Staffilo inter montes, et ipso monte de Urso, et quomodo pergit in Coya, et ponit terminum in aqua, subtus terra usque ad aquam-sonulam, et quomodo pergit usque in montem de Teste, et vadit per Vinæ montem, et qualiter pergit usque mons Clavi, et quomodo pergit ipso fluvio de Trinio usque in littoribus maris, et juxta mare usque in Piscariam, et redit in priorem finem, quod est ipso Staffilo. Igitur statuentes apostolica auctoritate confirmamus tibi, successoribus tuis, nec non Ecclesiæ tuæ civitatem Teatensem, et castellum Tribullianum, et curtem Cisternæ, curtemque de Patroncello, nec non castellum de Genestræle cum plebe S. Michaelis montem quoque Filardi cum capella Sanctæ Trinitatis, plebem S. Martini de Turri, et partem de Aterno cum plebe sanctorum Languitani et Domitiani, et partem de Portu, ac castellum de Sancto Joanne cum sua capella, castellum quoque de plebe S. Hilarii cum eadem plebe, et castellum de Villamagna cum plebe S. Michaelis,

plebem etiam S. Mariæ de Caramancio, et castellum A
 de Luco, castellum quoque de Petra, plebemque
 S. Joannis de Albateco, castellum Pulveri cum sua
 capella, plebem etiam S. Stephani in Baxamo, et
 plebem de Bularico et plebem S. Martini de terra
 Dóni Tresidii, et montem Perge cum Sancto Angelo,
 et sedibus molendinorum, plebemque de Juliano,
 et plebem S. Cæciliæ, ac plebem de Piro Cortio,
 et plebem de Oucule, plebem quoque S. Mariæ in
 Pari, et plebem S. Mariæ in Domo, et plebem de
 Atissa, et monasterium S. Mauri, et plebem S. Ni-
 colai de monte Oderisii, et montem Acuto, et in
 furca et ultra Piscariam terras eidem episcopatu
 pertinentes. Hæc omnia, et multa alia prædicto epi-
 scopatu pertinentia, quæ hic non sunt descripta con-
 firmamus, plebes scilicet, et capellas, et castella, B
 curtes cum omnibus suis pertinentiis et decimatio-
 nibus, atque oblationibus fidelium mortuorum at-
 que vivorum, nec non primitiis, ac omnibus datio-
 nibus episcopatu canonica auctoritate pertinentibus.
 Si quis autem, quod absit, de his omnibus quæ
 prædiximus, temerario ausu, sive imperator, vel
 marchio, aut comes, aut aliqua persona laica, aut
 aliquis episcopus, sive abbas, monachus, vel pre-
 sbyter infringere, minuere aut retinere præsumpserit
 contra tuam Ecclesiam, vel contra tuam volun-
 tatem, et successorum tuorum statuente apostolica
 auctoritate, sub divini iudicii interminatione, ut
 nulla unquam magna, vel parva cujuscunque digni-
 tatis, aut ordinis persona, sicut supra præfati
 sumus, te, vel successores tuos de prænominatis
 honis ecclesiæ tuæ, vel de omnibus ad eam juste
 pertinentibus inquietare vel molestare audeat; nec
 aliquis archiepiscopus, vel episc. in tua diocesi quid-
 quam pro constitutione ordinare vel agere sine
 tua successorumque tuorum licentia audeant; sed,
 contrarietate remota ecclesiastica, cum suis iustitiis
 perpetualiter quieti remaneat. Qui vero hæc, quæ
 a nobis pio intuitu promulgata sunt, infringere vel
 in aliquo transgredi, sicut diximus, præsumpserit,
 omnipotentis Dei iram incurrat, et nostro anathe-
 mate confossus pereat, sed et cum diabolo damna-
 tus gemat, et insuper sciat se daturum centum auri
 libras, medietatem sacro nostro palatio, et medietatem
 ipsi prædicto episcopo. Qui vero pio intuitu ob-
 servator in omnibus exstiterit, custodiens hujus-
 modi nostri privilegii constituta ad cultum Dei res-
 picientis, benedictionis gratiam a misericordis-
 simo Domino Deo habeat, et vitæ æternæ particeps
 esse mereatur in sæcula sæculorum. Amen.

Scriptum per manus Crescentii notarii et scrinia-
 rii sanctæ Romanæ Ecclesiæ mense Maio die se-
 cunda, indictione duodecima. Locus † signi domini
 papæ.

Dat. Romæ vi Non. Maii, ann. Domini nostri
 Jesu Christi 1059, per manus Humberti sanctæ Ec-
 clesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis
 bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papæ
 Nicolai II, indictione duodecima.

VII.

(Anno 1059.)

[MANSI, Concil. XIX, 873.]

*Nicolai II Epistola ad episcopos Galliarum, Aquitaniarum,
 Vasconiarum. — Decreta promulgata in Romana syn-
 nodo ann. 1059 nonnulla continet.*

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, omni-
 bus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, clericis et
 laicis fidelibus, tam majoribus quam minoribus,
 per omnes Gallias in Christo commorantibus, imo
 Aquitanicis et Vasconibus, salutem et apostolicam
 benedictionem.

Anno Dominicæ Incarnationis 1059, anno ponti-
 ficatus nostri primo, indict. XII, Romana urbe in ba-
 silica Sancti Salvatoris quæ appellatur Constanti-
 niana, sanctam celebrantes synodum, a sanctis Pa-
 tribus, videlicet 113 episcopis, exceptis abbatibus,
 et clericis religiosis ac laicis celebratam, de statu Ec-
 clesiæ sanctæ ad communem utilitatem, Deo propi-
 tio, canonicè disposuimus. Inter cætera de Nicolaita-
 rum hæresi, id est de conjugatis presbyteris, diaco-
 nibus et omnibus in clero constitutis, ab omni
 concilio statutum est et corroboratum ita: (Quicunque
 sacerdotum, diaconorum et subdiaconorum, post
 constitutum beatæ memoriæ prædecessoris nostri
 sanctissimi Leonis papæ de castitate clericorum,
 concubinam palam duxit, vel ductam non reliquit,
 ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beatorum
 apostolorum Petri et Pauli, præcipimus et omnino
 contradicimus ut missam non cantent, neque Evan-
 gelium pronuntient, neque Epistolam ad missam
 legant, neque in presbyterio ad divina officia cum
 his qui præfatæ institutioni obedientes fuerunt ma-
 neant, neque partem ab Ecclesia recipiant quousque
 a nobis sententia super hujusmodi, Deo concedente,
 procedat. Et præcipientes statuimus ut hi prædicto-
 rum ordinum, qui ejusdem prædecessoris nostri
 decreto obedientes hæc servaverint, juxta Ecclesiæ
 quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos cleri-
 cos, simul manducent et dormiant. Et rogantes mo-
 nemus ut ad apostolicam, communem scilicet, vitam
 summopere pervenire studeant; quatenus, perfectio-
 nem consecuti, cum his qui centesimo fructu ditantur
 in cœlesti patria mereantur ascribi.)

D De his autem clericis qui tonsuram projiciunt, et
 a clericatu recedunt, quos apostatas Julianistas jure
 vocitamus, statuimus ut, nisi ad professionem ele-
 ricatus redierint, omni christiana communione pri-
 ventur.

De monachis vero propositum non servantibus
 decrevimus ut, quousque ad propositum redeant,
 et in monasterio regulariter consistent, communione
 privati permaneant.

Illi etiam qui peregrinos, vel oratores cujuscunque
 sancti, sive clericos, sive monachos, vel feminas;
 seu inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona
 eorum rapuerint, vel in malum eis obviaverint, ana-
 thematis vinculo feriantur, nisi digne emendaverint.

De confiniis cœmeteriorum, sicut antiquitus a

sanctis Patribus statutum est, statuimus ita : Ut A major ecclesia per circuitum sexaginta passus habeat, capellæ vero, sive minores ecclesiæ, triginta. Qui autem confinium eorum infringere tentaverit, vel personam hominis aut bona ejus inde abstraxerit, nisi publicus latro fuerit, quousque emendet, et quod rapuerit reddat, excommunicetur. »

Hæc igitur et cætera hujusmodi, quæcunque in sacris canonibus habentur, authenticum sancta synodus præfata fore censuit observandum.

VIII.

Nicolaus II omnibus episcopis cunctoque clero et populo decreta synodi Romanæ (1) perscribit

(Anno 1059.)

[MANSI, *Concil.* XIX, 897.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, omni B bus episcopis catholicis, cunctoque clero et populo, salutem charissimam et apostolicam benedictionem.

Vigilantia universalis regiminis assiduam sollicitudinem omnibus debentes, saluti quoque vestræ providentes, quæ in Romana synodo nuper celebrata, coram centum tredecim episcopis, nobis licet immeritis præsentibus, sunt canonicè constituta, vobis notificare curamus, quia ad salutem vestram executores eorum vos esse optamus, et apostolica auctoritate jubendo mandamus.

I. Primo namque, inspectore Deo, est statutum ut electio Romani pontificis in potestate cardinalium episcoporum sit; ita ut si quis apostolicæ sedi sine præmissa concordia et canonica electione eorum, C ac deinde sequentium ordinum religiosorum, clericorum et laicorum consensu, inthronizatur, is non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

II. Ut moriente Romano pontifice, vel cujuscunque civitatis, nullus præsumat facultates eorum invadere, sed successoribus eorum reserventur integre.

III. Ut nullus missam audiat presbyteri quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens : « Quicumque sacerdotum, diaconorum, subdiaconorum, post constitutum beatæ memoriæ prædecessoris nostri sanctissimi papæ Leonis de castitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei,

(2) Concilium hoc mense Aprili et in tertia septimana post Pascha habitum ex Nicolai II papæ epistola ad archiepiscopum Remensem colligitur; ex epistola autem ejusdem ad episcopos Galliæ dicitur a SS. Patribus videlicet cxxiii episcopis, exceptis abbatibus, et clericis religiosis ac laicis celebrata; quod repetit Nicolaus initio Actorum hujus concilii : in Romana synodo nuper celebrata coram cxxiii episcopis. Verum ex Vaticano codice infra exhibitum in subscriptionibus hujus concilii non reperiuntur subscripti nisi Lxiii episcopi; hinc forte legendum Lxxiii loco cxxiii episcopis in citatis locis Nicolai : frequenter enim hæc nota a exscribitur loco c, et e converso.

auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, præcipimus, et omnino contradicimus, ut missam non cantet, neque Evangelium vel Epistolam ad missam legat, neque in presbyterio ad divina officia cum iis qui præfata constitutioni obedientes fuerint maneat, neque partem ab Ecclesia suscipiat, quousque a nobis sententia super hujusmodi, Deo concedente, procedat.

IV. Et præcipientes statuimus ut ii prædictorum ordinum, qui, eidem prædecessori nostro obedientes, castitatem servaverunt, juxta ecclesias quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos clericos, simul manducet et dormiant : et quidquid eis ab ecclesiis venit, communiter habeant. Et rogantes monemus ut ad apostolicam, communem scilicet, vitam summo opere pervenire studeant.

V. Deinde, ut decimæ et primitiæ, seu oblationes vivorum et mortuorum, ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis, et ut in dispositione episcoporum sint. Quas qui retinuerint, a sanctæ Ecclesiæ communionem separentur.

VI. Ut per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter obtineat ecclesiam, nec gratis, nec pretio.

VII. Ut nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens ut abbas fiat.

VIII. Nec aliquis presbyter duas ecclesias simul obtineat.

IX. Ut per Simoniacam hæresim nemo ordinetur vel promoveatur ad quodlibet ecclesiasticum officium.

X. Ut cujuslibet ordinis clericos laici non judicent.

XI. Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad generationem septimam, vel quousque parentela cognosci poterit.

XII. Ut laicus uxorem simul et concubinam habens non communicet Ecclesiæ.

XIII. Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur, nisi, post mutatum habitum sæcularem, diuturna conversatione inter clericos fuerit comprobatus.

D Vos ergo hæc et alia sanctorum Patrum statuta fideliter et Christiana reverentia observate, si vultis de sanctæ Romanæ Ecclesiæ et apostolicæ sedis pace et communionem atque benedictionem gaudere.

In hoc concilio Widonem archiep. Mediolanensem ab Arialdo et Landulpho Cotta Simoniacæ labis insimulatum, Oddo vel Atto Novariensis episcopus cum Astensi et Taurinensi episcopis defendere conatus est, ex Ughello, tom. IV de ep. Novarien., n. 48. Asserit insuper de archiepiscopis Mediolanen. hunc Widonem interfuisse huic concilio, atque primo loco subscripsisse, uti ex actis apud Vaticanum; verum ex actis infra exhibitis primo loco subscripsit V. archiepiscopus Bomegradensis patriarcha, non Mediolanensis archiep., qui nullibi, sicut nec Astensis episcopus, subscriptus legitur.

IX.

Nicolaus II omnibus episcopis Amalphanæ Ecclesiæ suffraganeis cunctoque clero et populo decreta synodi significat.

(Anno 1059.)

[MANSI Concil. XIX, 907.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis Amalphanæ Ecclesiæ suffraganeis, cunctoque clero et populo salutem charissimam, et benedictionem apostolicam.

Vigilantia universalis regiminis assiduum sollicitudinem omnibus debentes, salutis quoque vestræ, causa prærogativæ dilectionis charissimi confratris nostri archiepiscopi vestri, specialiter providentes, quæ in Romana synodo nuper celebrata coram 113 episcopis, nobis, licet immeritis, præsentibus, sunt canonice instituta, vobis notificare curamus, quia ad salutem vestram executores eorum vos esse optamus, et apostolica auctoritate jubendo mandamus.

Primo namque inspectore Deo est statutum ut, si quis apostolicæ sedi sine concordia et canonica electione ac benedictione cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum inthronizatur, non papa vel apostolicus habeatur.

Et ut moriente Romano pontifice, vel cujuscunque civitatis, nullus præsumat facultates eorum invadere, sed successoribus eorum ærentur integre.

Ut nullus missam audiat presbyteri quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroctam mulierem. Unde ipsa prima synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: Quicumque sacerdotum, diaconus vel subdiaconus post constitutum B. mem. prædecessoris nostri Leonis papæ, de castitate clericorum, concubinam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beatorum apostolorum principum Petri et Pauli præcipimus et omnino contradicimus ut missam non cantet, nec Epistolam nec Evangelium ad missam legat, neque in presbyterio ad divina officia cum his qui præfatæ constitutioni obedientes fuerint maneat, neque partem ab Ecclesia suscipiat,

A quousque a nobis sententia super hujusmodi, Domino concedente, procedat.

Et præcipientes statuimus ut hi prædictorum ordinum, qui, eidem prædecessori nostro obedientes, castitatem servaverunt, juxta ecclesias quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos clericos, simul manducent et dormiant, et quidquid eis ab ecclesiis competit communiter habeant.

Et rogantes monemus ut ad apostolicam, scilicet communem, vitam summopere pervenire studeant; quatenus, perfectionem consecuti, cum his qui centesimo ditantur, in cælesti patria mereantur ascribi.

Denique ut decimæ et primitiæ, seu quæcunque oblationes vivorum et mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis, et ut in dispositione episcoporum sint, secundum canones distribuendæ; quas qui retinuerint, a sanctæ Ecclesiæ gremio separentur.

Ut per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter obtineat ecclesiam, nec gratis, nec pretio.

Ut nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens quod abbas fiat.

Et ut per Simoniacam hæresim nemo ordinetur, vel promoveatur ad quodlibet officium ecclesiasticum.

Ut cujuslibet ordinis clericos laici non judicent, nec de ecclesiis ejiciant.

C Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque post generationem septimam, vel eousque parentela cognosci poterit.

Ut laicus uxorem simul et concubinam habens non communicet ecclesiæ.

Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur, nisi prius mutatum habitum sæcularem diutina conversatione inter clericos fuerit comprobatus. Vos ergo hæc et alia SS. Patrum statuta fideliter et Christiana reverentia observate, et nominatim illa quæ vobis archiepiscopus vester præcepit in synodo quam apud vos habuit primo anno ordinationis suæ, si vultis de sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et apostolicæ sedis pace et communionem atque benedictionem gaudere.

SUBSCRIPTIONES.

Ex codice Vaticano apud Labbeum

- 1 Nicolaus, episcopus sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, huic decreto a nobis sic superius legitime promulgato subscripsi.
 - 2 Bonifacius Dei gratia Albanensis episcopus.
 - 3 Ubertus, episcopus Silvæ Candidæ Ecclesiæ.
 - 4 Petrus, Ostiensis episcopus
 - 5 Petrus, Laricanus [f. Lavicanus] episcopus.
- Hujusmodi Romani episcopi subscripserunt cum
- 6 Joanne Portuensi episcopo.
 - 7 Joanne, cardinalis tituli sancti Marci.

D

Ex codice Florentini apud Martene.

- 1 Ego Nicolaus, episcopus sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, huic decreto a nobis, sicut superius legitur, promulgato, subscripsi.
 - 2 Bonifacius, Dei gratia Albanensis episcopus, subscripsi.
 - 3 Hubertus, Silvæ Candidæ episcopus, subscripsi.
 - 4 Petrus, Hostiensis episcopus, subscripsi.
- 6 Joannes, Portuensis episcopus, subscripsi.
 - 7 Joannes, cardinalis tituli S. Marci.

Ex codice Vaticano apud Labbæum.

- 8 Leo, cardinalis tituli S. Damasi.
 9 Cardinalis tituli S. Mariæ trans Tiberim.
 10 Desiderius, cardinalis titulæ S. Cecilie.
 Hujusmodi subscripserunt.
 11 Mancinus diaconus.
 12 Crescentius diaconus.
 13 Amarigus diaconus.
 Hujusmodi diaconi S. R. E. subscripserunt.
 14 Hildebrandus monachus et subdiaconus, et cæteri Romanæ Ecclesie subscripserunt.
 15 16 V. archiepiscopus Bomegradensis patriarcha.
- 17 Ugo, Gryapolitanus archiepiscopus.
 18 Hildebrandus, Capuanus archiepiscopus.
 19 Uldericus, Beneventanus archiepiscopus.
 20 Ulphanus, Salernitanus archiepiscopus.
 Hujusmodi subscripserunt.
 21 Joannes, episcopus Salvinensis.
 22 Joannes, episcopus Tiburtinus.
 23 Rolandus, episcopus Sutrinensis.
 24 Eilardus, episcopus et abbas S. Pauli.
 25 Leo, episcopus Caietanus.
 26 J., episcopus Firmanensis.
 27 Pandulfus, episcopus Marsiensis.
 28 Atto, episcopus Reatensis.
 29 Dominicus, episcopus Vabensis.
 30 Palumbus, episcopus Suranensis.
 31 P., episcopus Castellanus.
 32 Joannes, episcopus Pavensis.
 33 Lodoicus, episcopus Amiterninus.
 34 Herimannus, episcopus Castellanus.
 35 Henricus, episcopus Spoletinus.
 36 Maginandus, episcopus Arbinensis.
 37 Gottifredus, episcopus Avellanensis.
- 38 Uldericus, episcopus Firmensis.
 39 Berardus, episcopus Esculanus.
 40 Hugo, episcopus Camerinensis.
 41 Hugo, episcopus Numaninus.
 42 Fransmundus, episcopus Fesulanus.
 43 I., episcopus Suanæ.
 44 Nofredus, episcopus Senensis.
- 45 Vido ep.....
 46 P., episcopus Wlturnensis.
 47 Benedictus, episcopus Suesanus.
 48 Azo, episcopus Fulinensis.
 49 P., episcopus Apicrensis.
 50 Girardus, episcopus Rosellanus.
 51 Anselmus, episcopus Lunensis.
 52 P., episcopus Pensariensis.
 53 Adulfus N. episcopus.....

A

Ex codice Florentensi cum Martene.

- 8 Leo, cardinalis tituli S. Damasi.
 9 Uvius [*f.*, cardinalis], tituli Mariæ trans Tiberim.
 10 Desiderius, cardinalis tituli S. Cecilie.
 Hi omnes subscripserunt.
 11 Mancinus, archidiaconus.
 12 Crescentius, diaconus.
 13 Amantius, diaconus. Omnes S. Romanæ Ecclesie subscripserunt.
 14 Hildebrandus, monachus diaconus, et cæteri Romanæ Ecclesie subscripserunt.
 15 Guido, archiepiscopus.
 16 Dominicus, Gradensis patriarcha.
 17 Hugo, Cryapolitanus archiepiscopus.
 18 Hildebrandus, Capuanus archiepiscopus.
- B 19 Voldericus, Beneventanus archiepiscopus.
 20 Alfanus, Salernitanus archiepiscopus.
 Hi omnes subscripserunt.
 21 Joannes, Sabinensis episcopus.
 22 Joannes, Tiburtinensis episcopus.
 23 Rolandus, Sutrinensis episcopus.
 24 Alardus, episcopus et abbas S. Pauli Romæ.
 25 Leo, Caietanæ episcopus.
 26 Joannes, episcopus Terracinensis.
 27 Pandolfus, Marsiensis episcopus.
 28 Atto, episcopus Teatensis.
 29 Dominus (*sic*), episcopus Balbensis.
 30 Palumbo, episcopus Suranensis.
 31 Petrus, episcopus Castellanus.
 32 Joannes, episcopus Permensis.
- C 33 Lodiucus, episcopus Nucerinus.
 34 Herimannus, episcopus Castalenensis.
 35 Henricus, episcopus Spolitinus.
 36 Meinardus, episcopus Urbinensis.
 37 Godefridus, episcopus Perosinus.
 Hageno, episcopus Eduensis.
 Godefridus, episcopus Attelanensis.
 38 Udulricus, episcopus Firmanensis.
 39 Berardus, episcopus Esculanus.
 40 Hugo, episcopus Camerinensis.
 41 Willelmus, episcopus Numanus.
 42 Erasmus, episcopus Fesulanus.
 43 Joannes Suanæ.
 44 Rofredus, episcopus Atestensis.
- B Marius, episcopus Fundensis.
 Albertus, episcopus Narianensis.
 Bernardus, episcopus Agathensis.
 Teuzo, episcopus Urbibetanus.
 Joannes, episcopus Clusinus.
 Joannes, episcopus Senensis.
- 45 Guido, episcopus Wulturnensis.
 46 Petrus, episcopus Wulturnensis.
 47 Benedictus, episcopus Suessanus.
 48 Azo, episcopus Fullienensis.
 49 Petrus, episcopus Aprutianus.
 50 Gerardus, episcopus Rosellanus.
 51 Anselmus, episcopus Luciensis.
 52 Petrus, episcopus Pensauriensis.
 53 Adulfus, episcopus Fertranus.

- 54 Rodulfus, episcopus Eugubinus.
 55 Visolonus, episcopus Senogaliensis.
 56 Martinus, episcopus Fundensis.
 57 Martinus, episcopus Tudertinus.
 58 Arduinus, episcopus Trianensis.

- 59 B., episcopus Sipontinus.
 60 Hugo, episcopus Galliensis.
 61 Gerardus, episcopus Reatinus.

- 62 Isidorus, episcopus Balneoregensis.
 63 Regino, episcopus Populoniensis.
 64 Erasmus, episcopus Signensis, archiepiscopus
 Aliphantæ.

- 65
 66 Cumbertus, episcopus Maurinensis.

- 67 Alto, episcopus Novariensis.
 68 Henricus, episcopus Iporegensis.
 69 W., episcopus Populoniæ.
 70 Ubertus, episcopus Januensis.
 71 Diatus, episcopus Corbinensis.
 72 I., episcopus Trebensis.
 73 L., episcopus Alathenensis.
 74 Placidus, episcopus Ilerolanensis.
 Hujusmodi omnes subscripserunt.

- A 54 Rodulfus, episcopus Egubinus.
 55 Theotius, episcopus Senogaliensis.
 56
 57 Arduinus, episcopus Tudertinus.
 58 Arduinus, episcopus Fannensis.
 Arnulfus, episcopus Cusentinus.
 Stephanus, episcopus Trojanensis.
 59 Benedictus, episcopus Siniphroniensis.
 60 Hugo, episcopus Gallensis.
 61 Gerardus, episcopus Teatinus.
 Gislebertus, episcopus Tuscanensis.
 Achinus, Asisinus episcopus.
 62 Ingo, episcopus Balneoregis.
 63 Tegrano, episcopus Populoniensis.
 64 Erasmus, episcopus Signiensis.

- B
 65 Arechis, episcopus Aliphantæ.
 66 Gunibertus, episcopus Pautinonensis.
 Opizo, episcopus Boliensis.
 Benzo, episcopus Albensis.
 67 Otto, episcopus Novariensis.
 68 Henricus, episcopus Vpologiensis.
 69 Guillelmus, Pampulie episcopus.
 70 Obertus, episcopus Jannensis.
 71 Deodatus, episcopus Corbinensis.
 72 Joannes, episcopus Trebensis.
 73 Joannes, episcopus Alatrinentis.
 74 Placitus, episcopus Ilerolanensis.
 Gregorius Vercellensis. Omnes coassisterunt.
 Summa episcoporum, qui interfuerunt huic sanctissimæ synodo, fuit cxxix.

C

In superiores subscriptiones Joan. dominici Mansi adnotatio et conjectura.

Quanti sit pretii catalogus iste a Martenio productus, nemo satis intelliget, nisi qui diligentem ejus collationem cum Vaticano catalogo, Ughellio, variisque ætatis illius documentis instituerit. Id ut facilius assequantur lectores, fructumque ex eo referant uberem ad episcoporum seriem tot insignium in Italia episcopatum emendandam, producendam, illustrandam hunc meum laborem et conjecturas habeant.

Petrus Laricanus L. Labicanus. Deest episcopus iste in catalogo Martenii supplendus ex Vaticano, congruitque cum documentis ejus ætatis apud Ughellium tom. X, pag. 119, nov. edit.

Guido archiepiscopus, utique Mediolanensis, de quo in Præfatione egi. In Vaticano non qui lem deest; sed luxata lectio illum ita sordè deformavit, ut vix agnoscat. Illud enim *V. archiepiscopus Bomegradensis patriarcha* ita restituendum est. *Wido archiepiscopus, Dom. Gradensis patriarcha.*

Alfanus Salernitanus; ita sauanda lectio vitata Vaticani; nam Alfanum appellant monumenta ejus ætatis apud Ughellium.

Alardus episcopus et abbas. Apparet hic subscriptus chartæ consecrationis ecclesie Farfensis anno 1060, apud Murat., Ant. Ital. tom V, pag. 1059 ubi vocatur *Aylardus*.

Joannes episcopus Taracinensis. Deest in Vaticano, nisi forte idem sit episcopus, qui ibidem sub clementio *Joannis Firmanensis* nomine comparet. Firmans enim tabule nullum ejus nominis episcopum tunc admittent.

Atto episcopus Teatensis. Male in Vaticano episcopus *Reatenis*. Nam Ughellius, qui non aliam lectio-

nem, nisi hanc Vaticanam viderat, ex illa dare Reatenis Attonem episcopum cogit, cum maluisset Joecundum a monumento Reatinis oblatum. Teatinæ vicissim Tabule Attonem annuntiant.

Joannes Permensis forte est Joannes Pennensis, qui hoc anno privilegium a Nicolao papa impetravit, legendum apud Ughellium in Pennensibus.

Gotofredus episcopus Perusinus. Bene congruunt hæc Ughellio, et in Vaticano catalogo deest.

Gotofredus episcopus Atellanensis. Optime et episcopum hunc in seriem Atellanorum episcoporum Ughellius non accensuit ex vitata Vaticani lectione prohibitus; habet enim Vaticanus *Atellanensis*. Quæ hæc sedes?

Guillelmus Numanus, nunc Humanus; ita enim Humana urbs medio ævo dicta, quam cathedram tunc habuisse Guillelmum quemdam docet instrumentum apud Ughellium in Apruntinis pag. 555.

Erasmus Fesulanus. Vaticanus legit *Transmundus*. Sed memorat Ughellius instrumentum quoddam anni 1067, in quo de inauguratione Transmundi eodem anno 1067 sit mentio. Quomodo ergo concilio huic anno 1059 Transmundus subscripserit? Bene ergo Erasmus signatur, qui ante Transmundum in Fesulanis tabulas (deest enim) referendus est.

Rofredus Astensis [i. e. Astensis], nam Astensem adfuisse ex Arnulfo, de quo in Præfatione diximus. Tabule Astenses apud Ughellium hiatus hic habent vastem, ut hunc commode admittant. Male in Vaticano *Nojfredus Senensis*; cum Joannem tunc Senensibus præfuisse et Tabule Ughellianæ demonstrant, et in hoc catalogo legitur.

Marius Fundensis. Vatic. *Martinus*. Ultra melior lectio?

Guido episcopus Wulturnensis [f., *Volaterranensis*]; nam ejus nominis episcopus tunc agebat Volaterris ex Ughellio. Vicissim **Petrus Wulturnensis**, qui statim additur in catalogo Wulturnensibus infulis ornabatur.

Adulfus Fertranus [f., *Felceanus*]. In Vatic. deest nomen sedis. Feltrenses Tabulæ habent hiatum hoc episcopo explendum.

Petrus Aprutianus. Congruunt Ughelliana documenta. Quid est illud Vatic. *P. Apicrensis*?

Anselmus Luciensis. Optime, male in Vatic. *Lunensis*. Ita fert documentum anni 1058, apud Murat. Ant. Ital. tom. V, pag. 974. Quare expungendus in Ughellio Anselmus Lunensis ex vitiosa lectione natus.

Theotius Senogalliensis. Meminit hujus S. Petrus Damiani teste Ughellio. Ergo male in Vaticano appellatur *Visodonius*.

Arduinus Tudertinus. Vatic. *Martinus*. Quæ melior?

Arduinus Fanensis. Hunc et Fanenses tabulæ offerunt apud Ughell.

Gerardus Teatinus. Maluerim *Reatinus*, ut in Vaticano; cum episcopi finitimi hic recensentur.

Benedictus Simphronensis. Ita et Ughellius. Quid in Vaticano *B. Sipontinus*?

Gislebertus Tuscanensis. Nescio ubi nomen hujus episcopi inter Patres synodi hujus legerit Ughellius; cujus ætate subscriptiones istæ ex codice Florentiensi nondum prodierant; nihil tamen secius synodo adfuisse hunc ipsum Gislebertum affirmat, et quidem recte, ut hinc discimus.

Achinus Asiianus ex hoc uno documento notus est, ignotus Ughellio.

Ingo Balneoregenensis. Vaticanus, *Isidorus*. Ughellius ex hoc uno documento dedit *Gibertus*. Cui deferamus?

Tegrino Populoniensis. Vatic. *Regino*. Sed in tabulis Ughellianis notus est *Tegrino*, quamquam biennio citius anno 1061, ut est in Ughellio, ejus exordium statuamus oportet, hac subscriptione judente.

Deodatus episcopus Borbinensis; nempe montis Corbini in Apulia, qui dein episcopatus Wulturnensi conjunctus nomen suum amisit. Conjunctionem hanc nondum factam anno 1059 ex hoc unico documento discimus.

Arechis episcopus Aliphanae. In catalogo Vaticano nomen hoc cum voce episcopus coalescens nostrum exhibet, nempe *archiepiscopus Aliphanae*. Verum nomen ne in Ughellio quidem habes.

Guibertus Paulinonensis. In Vaticano *Cumebertus Maurinensis*. Ubique vitiosa lectio; est enim *Cumibertus Taurinensis*, de quo in præfatione.

Opizo Bolsiensis. An *Luiso Bobiensis* Ughellio in Bobiensibus notus?

Benzo Albensis. Notus episcopus ex Panegirio Henrici III imperatoris ab eo scripto, et a me sæpe in hoc opere producto. Ughellium latuit.

Guillelmus Pampuliæ. An Guillelmus Pompiliensis seu Foro-Pompiliensis? Honestum quidem Ecclesiæ illius tunc episcopum statuit Ughellius; eundemque inter Patres concilii hujus Romani subscriptum legisse se in Codice Vaticano affirmat; at Codicis Romani ex sunt, quæ apud Labbeum representantur, nihilque de Honesto Pompiliensi ferunt. Profert ille documentum de Honesto anni 1037, et alterum anni 1062: ex postremo vero isto an. 1062 *Vecchianus* in nova Ughellii editione expressit non quidem Honestus, sed *Gualfonius*, quod aliquanto propius ad Guillelmum accedit.

Gregorius Vercellensis. Notus Ughellio præsul. Cæteras subscriptiones omitto, quod nullas explanationes vel correctiones poscant.

X.

Nicolaus II Gervasio archiepiscopo Remensi mandat ut [Guilbertum] episcopum Rellouacensem, in

vito eo consecratum, ab administrando munere removeat donec ad synodum venerit.

(Anno 1059.)

[DUCHESNE, Hist. Franc. Script. IV, 199.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, **Gervasio** venerabili archiepiscopo Remensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Andivimus relatione multorum, quod **Belvacensis** episcopus contra statuta canonum, sine vobis et sine vestro assensu fuerit consecratus, et, quod pejus est, ad episcopatum sublimatus. Accingamini igitur, et fultus hac nostra auctoritate, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beati apostoli Petri, omne episcopale officium sibi, usque dum ad Romanam synodum in tertia septimana post Pascha ante nos discernendus veniat, interdicite. Si autem in aperto res est quod pecuniam dederit, omnibus **Belvacensis** us clericis ac laicis, ut sibi ante prædictum nostrum iudicium non obediant, sub excommunicatione, prædicti apostoli Petri auctoritate interdicite. Non enim ob hoc promotus est ut sit episcopus, ut beatus Gregorius dicit, sed ut fiat lupus et sanctæ Ecclesiæ invasor et detestandus hæreticus. **Silvanectensi** enim vestro suffraganeo episcopo, si eum pecuniam dedisse præscivit, et vestrum assensum in maledictionis hærede benedicenda non habuit, similiter omne episcopale officium, usque dum ad prædictam synodum veniat, et nobis et tibi digne satisfaciat, beati apostoli Petri auctoritate interdicite.

XI.

Nicolaus II decimas castrorum Arni, Civitellæ et Pilonici confirmat monasterio Sancti Petri Perusini.

(Anno 1059.)

[MARGARINI, Bullar. Casin. II, 94, ex archivio monasterii Sancti Petri Perusini, capsula privilegiorum n° 9.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. **Nicolaus**, divina annuente clementia, sanctæ Romanæ et apostolicæ Ecclesiæ pontifex, anno primo pontificatus sui in sacratissima sede Beati Petri apostoli, indictione tertia decima.

Devotioni seu benevolentia fideliter et assidue obsequentium sanctæ Romanæ et apostolicæ sedi, diebus nostri sacerdotii, non debemus inveniri ingrati, quin satagamus eis impertiri quicquid operantur pietas nobis inspiraverit, ad laudem et gloriam nominis sui, atque augmentum nostri solatii. Provocamur siquidem ad hoc verbis Domini dicentis: *Qui in modico fidelis est, et in majori fidelis erit*, et quia omni habenti dabitur et abundabit. Unde tuam industriam et benevolentiam, charissime filii et abba **Bonizo**, considerantes erga servitium et fidelitatem sancti Petri nostrorumque fidelium hactenus promptam et liberalem, et quod supra facultates monasterii tibi commissi, assidue graveris servitio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, placuit nobis consilio et

interventu fidelium nostrorum, cœnobio tuo aliquid A
 a Iungere quo valeas nobis nostrisque successoribus
 largius et liberius inservire. Itaque quia monasterium
 tuum specialiter juris Sancti Petri est, cujus
 etiam vocabulo insignitur, quod in præsentiarium
 possumus gratanter ei concedimus, et velut de manu
 nostra in manum nostram nihilominus transferimus,
 dum aliquid possessionum apostolicæ sedis nostræ
 adjicimus ipsi tuo monasterio, quod ipsi sedi apo-
 stolicæ noscitur pertinere, scilicet ex tribus castellis
 et villis eorum, et pertinentiis in massa Sancti Petri
 constitutis, id est, Arni, Civitella, Pilonico omnem
 decimationem ex agris, vineis, silvis, olaribus, peco-
 ribus, vel animalibus omnibus, quæ sub virga
 pastoris transeunt, sive, ut beatus Augustinus mo-
 net, de militia, de negotio, de artificio decimas, et
 omnium frugum primitias. Hæc pariter et in inte-
 grum monasterio tibi commisso, et per illud tibi,
 charissime filii Bonizo, tuisque successoribus ibidem
 regulariter promovendis in perpetuum concedimus,
 et hac nostræ apostolicæ auctoritatis confirmamus
 pagina ad honorem Dei, et beati Petri apostoli, et
 ad profectum ordinis monastici, vel ad devotionem
 et susceptionem fidelium præfati apostoli, cætero-
 rumque pauperum Christi. Si quis autem, quod non
 optamus, temerario ausu hanc nostræ apostolicæ au-
 ctoritatis concessionem in aliquo violare præsum-
 pserit, districtæ excommunicationis reatum pro suo
 sacrilegio se incursum cum perduto Juda noverit,
 insuper humanis legibus reus, decem librarum auri C
 multa nomine componat, medietatem sacro nostro
 Lateranensi palatio, et medietatem præfati beati
 Petri monasterio. Qui vero devote observarit, rem-
 issionem peccatorum suorum, et benedictionem a
 Domino, interventu sanctorum apostolorum conse-
 quatur. Amen.

Ego Nicolaus, Dei gratia sanctæ Romanæ et apo-
 stolicæ sedis episcopus, concessi, et subscripsi.

Ego Petrus, episcopus Ostiensis, SS.

Ego Humbertus, dictus sanctæ Ecclesiæ Silvæ
 Candidæ episcopus, consensi, et SS.

Ego Heldibrandus qualiscunque archidiaconus
 sanctæ Romanæ Ecclesiæ, consensi, et SS.

Ego Aimò, hujus concessionis notarius, cognovi
 et SS.

Anno Domini 1059, II Idus Octobris.

XII.

Bulla Nicolai II pro ecclesia S. Andreae Empulensis.

(Anno 1059.)

[LAMI, *Monum. Eccles. Florent.* IV, p. 104.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, MAR-
 TINO plebis Sancti Andreae sitæ Empulæ rectori, suis-
 que successoribus communiter victuris in perpetuum.

Licet ex universalitate apostolicæ sedis, cui Do-
 mino propitio præsidemus, Ecclesiis omnibus so-
 lertem provisionem incessanter debeamus, Floren-
 tinæ tamen nostræ curæ specialiter episcopali regi-
 mine commissæ prout competit, ita flagranti amore
 aut in perpetua religione consistat et stabili securi-

tate perfruatur, sollicitudinem impendere curamus.
 Quamvis per plurimæ plebes, Christo prosequente,
 ad hoc sunt nostro studio, nostraque opere provec-
 tæ, quatenus, circa easdem clericorum communis
 aggregata societas sempiterna perseverantia socia-
 liter in sancto proposito vivat. Quapropter com-
 muni voto unanimes nostram postulaverunt miseri-
 cordiam, quæ sibi, vel nos ipsi ex nostris concessi-
 mus; vel quæ fideles sincera devotione peccato-
 rum pretia contulerunt, nostra firmari auctoritate.
 Nos autem condescendentes eorum necessitati an-
 nuimus religiosi petitionibus. Nimirum quanto ma-
 nifestius novimus pravos indesinenter insidias in
 bonos excogitare, tanto magis, etsi nobis viventibus
 non est verendum, defensionis clypeos undique ne
 prævaleant opponere debemus, ut ipsi religiosum
 videlicet tramitem sectantes collato munere gau-
 deant, et secundum Psalmistæ vaticinium de virtute
 in virtutem ambulando semper in melius profici-
 ant, et hi scilicet contrariæ partes inferiora pe-
 tentes, superiorum viso propectu, deficiant sua ob-
 stinatione ac vehementer tabescant. Canonice
 ergo sequentes auctoritatem, quod olim, dum sim-
 plicem episcopatus prælationem exerceremus, præ-
 fatis concessimus plebibus, nunc firmiori et valen-
 tiori privilegio utique apostolico concedimus, firma-
 mus, stabilimus, et inconcusso fundamento perenni-
 ter vobis sancimus, et vestræ plebi primitias; quar-
 tam vero decimarum partem tam vobis quam etiam
 cæteris clericis vobiscum canonicè viventibus, mor-
 tuorum autem testamentorum dimidiam, vesti-
 menta quidem tota, sepulturas omnes, oblationes de-
 nique integras prorsus: prædicia omnia sive a nobis
 donata, seu a nostris prædecessoribus concessa, vel a
 cunctis fidelibus quocunque modo juste acquisita
 vel acquirenda. Absolutos quoque per nostri privi-
 legii sanctionem vos reddimus ab omni sæculari et
 mundana conditione quoad durare studueritis in
 sancta conversatione, ita ut nulla sacramenti
 potestate ad publica placita subjici compellamini,
 præter per ipsum Florentinum episcopum. Ipse ta-
 men congruum vobis secundum vires opponens tu-
 tamen, superflua postposita exactione, non plus
 cogat sibi ex debito solvere quam quod nostro nobis
 solvitis tempore. Quicumque itaque hujus nostræ
 jussionis atque promulgationis pius conservator et
 integer defensor extiterit, omnipotentis Dei gra-
 tiam, principumque apostolorum Petri et Pauli,
 nostramque benedictionem, habebit; qui vero tem-
 erario ausu infringere fuit conatus, sive episcopus
 seu quælibet magna parvaque persona, nisi digna
 emendatione quod deliquerit correctum fuerit, au-
 ctoritate Patris, et Filii, et Spiritus sancti, excom-
 municatum et anathematizatum se noverit: ut
 vobis hoc totum firmissime possit vigere, præsen-
 tem paginam nostro sigillo jussimus insigniri, nos-
 traque subscriptione muniri, etc.

Datum Florentiæ III Idus Decembris, anno Do-
 mini nostri Jesu Christi 1058, per manum Hum-

berti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno pontificatus primo domini PP. Nicolai secundi, indictione XIII.

XIII.

Nicolai II privilegium pro monasterio S. Martini Augustodunensis.

(Anno 1059.)

[BELLIOU, *Essai historique sur Saint-Martin d'Autun*, tom II, p. 30.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis in Christo, GREGORIO venerabili abbati cœnobii S. Martini Eduensis, omnique monasterio ejusdem congregationis in perpetuum.

Quoties a nobis illa tribui optantur quæ dationi incunctanter conveniunt animæ, nos decet libenter concedere, et potentium desideriis congruens impertire sulfragium, atque ideo qui postulastis a nobis privilegium sedis apostolicæ monasterio S. Martini in suburbio Eduæ civitatis sito, cui præesse dignosceris, quod constat a piissimo imperatore Carolo Augusto ob amorem Cunctipotentis et reverentiam ipsius confessoris beatissimi Martini propter suorum indulgentiam peccaminum vitæque æternæ remunerationem reformatum atque reedificatum, facere deberemus: inclinati igitur vestris postulationibus, clementer annuimus et præfatum monasterium in quo divino nuncupati estis obsequio apostolicæ sedis patrocinio et privilegio communimus. Volumus, concedimus, statuimus, ut idem monasterium in nullo alicui nisi tantum apostolicæ Ecclesiæ respondere teneatur, et ab omni alia jurisdictione et subjectione liberum sit et exemptum, et quod nulli imperatori, nulli regum, nulli antistitum, nulli quacunque prædito dignitate, nulli unquam liceat de rebus mobilibus vel immobilibus quæ eidem monasterio per præcepta a jam dicto piissimo imperatore Carolo sive ab aliis imperatoribus seu regibus, vel ab aliis quilibuscunque personis hactenus concessa sunt, vel in futurum a quibuscunque de propriis fuerint jure condonata, sub cujuslibet causa occasionis vel specie munere (minuere), auferre, neque suis usibus applicare, et cuncta quæ ibi sunt oblata vel offerri contigerit a præsentis tertii decima indictionis tempore. et sine inquietudine in substentatione jam dicti monasterii et usibus abbatum, et monachorum sub regula Patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus et præcipimus possideri; ea videlicet conditione quod nullus episcopus dictæ civitatis, neque comes, in præfato monasterio cum omnibus ad se pertinentibus suis rebus audeat applicare atque in aliquo usurpando adungere. Sed liceat servis Dei ibidem degentibus, sine alicujus inquietudinis molestia, libere et quiete Christo militare. Item coconstituimus et volumus obeunte abbate ejusdem monasterii, illum dari vobis in abbatem et præponi quem fratres communi consensu elegerint, aut Romanus pontifex providerit ordinandum, aut subjectione monachorum ejusdem loci consenserit ordinatum. Hoc quoque capitulo præsentis subjungi-

mus ut locum avaritiæ secludamus nullum de regibus, de episcopis, de sacerdotibus velle de quibuscunque fidelibus per se suppositamve personam de ordinatione ejusdem abbatis vel clericorum aut presbyterorum, vel de largitione chrismatum aut consecratione basilicæ, vel de quibuscunque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie, præmii loco, quidquam accipere, neque eidem abbati pro ordinatione sua aliquid dare. Neque episcopus civitatis ipsius nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem missas agat publicas, neque stationes vel visitationes in cœlestem cœnoliis indicet vel faciat, ne servorum Dei quies quocunque modo populari conventu valeat perturbari; neque paratas aut mansionaticos, vel procuraciones præsumat exigere. Susceptionem autem fidelium et religiosorum atque beneficentiam quam jubet Apostolus cunctis exhibendam pro possibilitate loci et facultatum non modo fieri ibidem non denegamus, verum etiam suademus. Si quis vero episcoporum, sacerdotum, abbatum, judicum, comitum aut sæcularium personarum contra hanc nostræ institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino judicio cognoscat. Et nisi ea quæ male sunt acta desieverit, a sacratissimo corpore Dei et Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque æterno examini districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eadem loco jura servantibus, sit pax Domini nostri J. C., quæ tunc et hic fructum bonæ actonis accipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Florentiæ quarto Kalendarum Januarii, anno ab Incarnatione Domini 1059, per manum Humberti, sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno pontificatus domini papæ Nicolai II, indictione VII.

XIV.

Privilegium monasterio Sanctæ Felicitatis concessum a Nicolao II.

(Anno 1060.)

[MANSI, *Concil.* XIX, 870.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, Tibericæ abbatissæ monasterii Sanctæ Felicitatis, juxta Florentiam siti, sibi que successoris, et in sancto proposito permansuris, in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere, nullo digno præcedente opere, ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptæ Ecclesiæ lumen administraret indeficiens; profecto rationabile ducimus, cooperante ipso, de quo loqui præsumimus, secundum proprias vires unicuique acceptum talentum distribuere, ne, apparente ipsius majestate, quod absit! sine acquisito lucro vel inutilis servus videamur remeare. Quod utique per divinam misericordiam conscribi posse speramus, si membris ejus adhuc per fidem in terra cælestis anhelantibus, præsidia quæ possumus sereno affecta

suppeditare curamus. Sic enim, sic profecto supernum nostræ fragilitati conciliamus auxilium, et pura intra cordis hospitium manente intentione, hominum consequimur favorem honestum: cum licet universis debitorcs simus gentibus, fidei lumine clarentibus; domesticis quoque nostris benevolentiae studio singularem curam impendimus, magistrum gentium sequentes, qui bonum opus adimpleri præcipit in omnes, ad domesticos fidei maxime. Monasterium itaque Sanctæ Felicitatis cum omnibus sibi pertinentibus rebus, quod nostra episcopalis simplex adhuc dispensatio quorundam prædecessorum nostrorum negligentia destructum, cooptato nobilium sanctimonialium plurimarum collegio, reædificare curavit ex integro: nunc etiam secundum apostolicæ sedis, cui deservimus, valentiam, per nostras manus dedicatum, stabilitate perseveranti roboramus, et confirmamus, atque ut perpetua vigeat religione, sequestrata pravorum infestatione, omnipotentis Dei committimus tutelæ. Cui etiam, sicut dignum nobis videtur, quia incuria Florentinorum episcoporum sua prædia nequiter sunt distracta, et sacrilegorum quorundam temeritate invasa, concedimus, et apostolicæ auctoritate stabilimus mansos et fundos venerabili loco pia devotione oblatos, et offerendos, ubicunque veraci relatione ejus nomini fuerint titulati, suoque juri religiosa sollicitudine investiti atque investiendi.

Liberum præterea idem reddimus monasterium, atque absolutum ab omni seculari et mundana conditione, sive districtione, ne liceat alicui magnæ parvæque personæ, a nobis restituta prædia, firmiterque stabilita, decimales (proventus scilicet) quoque quosdam a nobis concessos aliquo ingenio evadere, aut aliqua fraude subripere, sive diminuere, fuscum denique seu debitam subjectionem exigere; sed maneat venerabilis locus nostra tutela firmatus in sancto proposito; nullique alii sit obnoxius, nisi Florentino episcopo, qui memor nostræ devotionis suæque fragilitatis, justitiæ norma servata, secundum Doctoris gentium præceptum, eisdem sanctimonialibus honorem congruum exhibendo, nil præter blandum dominium requirat ex debito. Si autem, quod non credimus, aliquis temerarius hanc apostolicam sanctionem crudeli mente tentaverit refringere, nostramque institutionem secundum locum lædendo cassare, nisi admonitus respicerit, ac digne emendaverit, anathematis gladio percussatur ab omnipotenti divinitate, jaculata sibi de celo ultione in hac præsentem carne, interficiatque eum Deus spiritu oris sui, dum venerit judicare sæculum. Qui vero nostræ roborationis pius conservator exstiterit, in secundo adventu mereatur illam mellifluam vocem audire: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum* (Matth. xxv). Præterea ut hæc pagina fidem legentibus astruat, et propriæ manus subscriptione, et apostolici sigilli munere studuimus impressione.

† *Sigillum Nicolai papæ.*

A Ego Bonifacius, Albanensis episcopus, subscripsi.

Ego Joannes, Portuensis episcopus, subscripsi.

Ego Petrus, Lavicanensis episcopus, subscripsi.

Ego Brunus, Prænestinensis episcopus, subscripsi.

Ego Petrus, peccator monachus, subscripsi.

Datum Florentiæ sexto Idus Januarii, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1059, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ-Candidæ episcopi, et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papæ Nicolai II, indictione decima tertia.

XV.

Privilegium Nicolai II papæ pro ecclesia S. Michaelis et S. Eusebii Poenensis.

(Anno 1060.)

[Lam., *Eccles. Florent. Monum.* II, 946.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilectio in Domino filio PETRO, Ecclesiæ Sancti Michaelis et Sancti Eusebii, sitæ in loco qui nominatur Poio, rectori, suisque successoribus canonice ibidem ordinandis, omnibus quibuscunque communiter vic-turis in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum diffusæ Ecclesiæ lumen administret indeficiens, rationabile omnino ducimus speciale regimen nostræ curæ commissæ Florentinæ Ecclesiæ congruente provisione impendere jugiter, sic namque Doctoris gentium imitari valebimus salubre documentum pro viribus nostris, qui bonum impertiri omnibus jubet opus ad domesticos fidei, maxime cum pro nostris viribus divino cultu locis dicatis digna providerimus obsequia, ut indefessa laudatio in eis celebretur per omnia sæcula. Sed quia lapidei parietes non ad hoc sunt constructi ut Deo possint dignas promere laudes, congruum profecto videtur ad divini operis perfectionem clericorum circa venerabilia loca ordinare sedulam frequentationem: qui quidem nisi terrenis corporaliter sustententur stipendiis, idonei vix possunt existere cultibus divinis; cum ipse mundi Conditor secundum humanam unitam sibi materiam dignatus sit perferre sitim et esuriam. Ad gloriam itaque illius, per quem vivimus et sumus, pretiosissimi Michaelis archangeli atque Eusebii basilicam nostro quidem hortamine, Florentinorum vero civium sumptibus, pulchra specie instauratam, episcoporum aggregato cœtu, propriis manibus episcoporum Perusini et Rosellani reddidimus dedicatam. Quam nudam sine dote dimittere indignum valde judicavimus apostolica sedulitate, cui præcipue competit honestati studendo omnibus, nedum injuriam patientibus, pia sollicitudine subvenire. Assistentium ergo fratrum hortatu, proprio quoque consilio, roborati, presentis Florentino populo, pro peccatis ejusdem civitatis præsulum, ob nostram quoque devotionem, denique propter totius populi salutem, consecratis altaribus.

prædiorum et omnium suarum rerum, quas saltem ad præsens potuimus, investituras apostolicas obtulimus. Suscipe igitur, sanctissime Michael atque Eusebi, tibi jamdudum devotissimi papæ Nicolai voluntarium munus, tuarumque rerum per me amodo et usque in sempiternum singulare et integrum sine aliqua controversia aggredere dominium, quatenus tuo nomini in aula dedicata religiosus clerus Deo omnipotenti laudum reboet cantica. Designentur autem tua prædia per subjecta vocabula scilicet, totus circuitus adjacentis Ecclesie in integrum, nec non portus et vitrecetum, nec non et dominicata et vinea, quæ continent filii Joannis filii Bonize; et vinea quam detinet Aczo presbyteri Cresci cum selecto quod detinent filii Morandi, hæc omnia hujus Ecclesie habentur propria, et portio de terra posita in capite pontis rivi sancti Andreae, et mantum in Rusciano.

Hæc vero omnia summotenus memoravimus, ne quis dubitet multo ampliora prædia hanc ecclesiam non detinere. Absolvimus præterea liberumque eundem venerabilem locum apostolica sanctione persistere jubemus, nec liceat alicui parvæ magnæque personæ ibidem canonice aggregatos clericos dehonestare, et plancitando infestare vel debitum tributum ab eis exigere, seu aliqua occasione sibi a nobis aut ab aliquibus fidelibus res concessas, sive concedendas, invadere, subtrahere, diminuere; sitque immunis prædictus locus ab omni pensione, sub sancti Michaelis et sancti Eusebii tuitione, nulliusque subiciatur dominio, nisi Florentino episcopo. Si quis ergo, quod non credimus, sacrilega mente, quod in conspectu Humberti cardinalis Silvæ Candidæ, atque Hildebrandi sanctæ Romanæ Ecclesie archidiaconi, nec non episcoporum Perusini et Rosellari, et Furcunensis, justè stabilivimus, conatus fuerit infringere, centum auri libras præfatæ basilicæ cogatur persolvere, medietatem episcopo Florentino, et medietatem clericis ejusdem Ecclesie consistentibus, descendantque super eum omnes illæ maledictiones, nisi admonitus satisfecerit, quas in Deuteronomio sanctus ascripsit Moyses; utque interficiat eum Deus spiritu oris sui, sicut Dathan et Abiron, quos vivos terra deglutivit. Præterea ut hæc pagina plenam fidem præsentibus seu etiam posteris astruat, et propriæ manus suscriptione, et apostolici sigelli munivimus impressione.

Ego Bonifacius, Albanensis episcopus, SS.

Ego Petrus, sanctæ Gabinensis Ecclesie episcopus, SS.

Ego Bruno, Prænestinus episcopus, SS.

Ego Stephanus, apostolicæ sedis servus, de titulo S. Chrysogoni presbyter, SS.

Ego Joannes, Portuensis episcopus, SS.

Ego Petrus, Peccator monachus, SS.

Ego Desiderius, presbyter sanctæ Romanæ Ecclesie ex titulo S. Cæciliæ, SS.

Datum Florentiæ xvii Kal. Febr., anno ab Incarnatione Domini 1060, per manus Humberti sanctæ

A Ecclesie Silvæ Candidæ episcopi, et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papæ Nicolai secundi, indictione xiii.

XVI

Nicolaus II ecclesie S. Andreae Mussianensis bona ac privilegia confirmat.

(Anno 1060.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 63.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Domino filio JOANNI priori Ecclesie S. Andreae Musciani sitæ digno præposito, suisque confratribus canonice viventibus, eorumque successoribus iidem canonice manentibus in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere ad hanc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum diffusæ Ecclesie lumen administret indeficiens, rationabile omnino ducimus speciali regimine nostræ curæ commissæ Florentinæ Ecclesie congruentem provisionem impendere jugiter: sic namque Doctores gentium valdebimus salubre documentum pro viribus nostris, qui bonum impertiri omnibus jubet oportere ad domesticos fidei maxime, cum pro nostris viribus divino cultui locis dicatis digna provideremus obsequia, ut indefessa laudatio in eis celebretur per omnia sæcula. Scilicet quia lapidei parietes non ad hoc sunt constructi, ut Domino possint promere laudes. egregium profecto videtur ad divini operis perfectionem clericorum circa venerabilia loca ordinare sedulam frequentationem. Qui quidem nisi terrenis temporaliter sustententur stipendiis idoneis, vix possunt assistere cultibus divinis, cum ipse Conditor mundi secundum humanam unitam sibi materiam dignatus sit perferre sitim et esuriam ad gloriam illius, per quem sumus, et vivimus, et ejus misericordia gubernamur, assistentium fratrum magno quoque hortatu, nec non et presbyteri Joannis ecclesie S. Andreae Musciani sitæ venerandi præpositi dignissimo rogatu, proprio quoque consilio roborati presentibus scilicet nostræ curiæ fidelibus, ejusdemque ecclesie patronis, Joanne videlicet, qui dicitur Corbacchione, filio Rustici, et Ugone filio Uberti, et Siehelmo, qui dicitur Morellus, filio Anselmi, et Rolandino, et Anselmo egregiis filiis Hildebrandi filii Leonis, et Signorello, et Bonomo egregiis filiis Rodulphi filii ejusdem Hildebrandi obnixè nostram devotionem pro peccatis suis exorantibus; denique pro ejusdem ecclesie maxime in futuro regimine, et etiam totius populi salute, quatenus prædiorum suorum, et omnium suarum proprietatum decimatione ipsi ecclesie privilegiis præceptionem concederemus, quod saltem ad præsens potuimus, et in futurum inviolabiliter, et æternaliter observetur, investituram apostolicam obtulimus. Suscipe, Domine, sancte Pater omnipotens et æterne Deus una cum Filio tuo, et Spiritu sancto, nec non et cum B. Andrea apostolo tuo jamdudum devotissimi papæ Nicolai voluntarium munus, ipsiusque ecclesie rerum pro me amodo, et usque in sempiternum singulare,

et integrum sine aliqua controversia aggredere dominium, quatenus in aula tuo nomini dedicata religiosus etrus tibi Domino omnipotenti laudem reddat cantica.

Nunc itaque apostolico privilegio concedimus, firmamus, stabilimus, et inconcusso fundamento perenniter sancimus in jam dicta ecclesia, et canonica beatissimi Andreae apostoli integre omnes decimationes proprietatum supradictorum hominum, Joannis videlicet, qui dicitur Corbaccione, Ugonis filii Uberti, et Morelli filii Anselmi, et Rolandini, et Anselmi egregiorum filiorum Ildebrandi filii Leonis, et Signorelli, et Bonomi egregiorum filiorum Rodulphi filii tem Ildebrandi, scilicet omnium illarum proprietatum, quas prædicti homines possident, vel alii per eos, vel in antea acquisierint infra totum territorium plebis S. Juliani sitæ Septimi, et plebis Sancti Martini sitæ Brozzi, et plebis S. Vincentii sitæ Pesæ, et in tota valle de Greve, et in Villa Nova, et in tota capella S. Pauli, et in Casignano exceptis masiis de Cailatico, quorum decimas in Florentina canonica persolvere debent. Præterea hac eadem privilegii præceptione omnes decimas illarum proprietatum, quæ olim fuerunt Benzi filii Petronis de Radda, quæ sunt positæ in loco Godos læ, et in Villa Nova, et in S. Paulo, et in Carignano, et per alia loca, et vocabula in tota jam dictæ ecclesiæ parochia, eidem ecclesiæ firmiter concedimus; et insuper omnes decimas novalium de silvis supradictorum hominum ubicunque laborantur, vel laborabuntur, et omnium aliarum silvarum quæcunque laborantur, vel laborabuntur infra totum ipsius ecclesiæ territorium, similiter in eadem canonica concedimus. Similiter modo omnes primitias populi prædictæ ecclesiæ, et integras spontaneas oblationes vivorum, et defunctorum, et integra testamenta, et liberam sepulturam totius sui populi, et maxime patronorum, et omnium qui infra dioccesim jam dictæ ecclesiæ habitant, vel habitabunt, eidem ecclesiæ perpetuo, et sine fine largimur. Prorsus prædia omnia a quibuscunque fidelibus quocunque modo juste acquisita, vel acquirenda. Electionem quoque proprii pastoris, et totam ordinationem ipsius domus, et clericorum representationem ante proprium episcopum ad ordinandum canonicis ejusdem ecclesiæ libera facultate perpetuo concedimus et stabilimus. Hæc omnia concedimus clericis in ipsa aula canonice manentibus, quia olim dum simplicem episcopatus prælationem exerceremus sacerdoti Joanni jam dicto præposito, et suis confratribus, eorumque successoribus stabilivimus, et concessimus. Absolvimus præterea, liberumque eundem venerabilem locum apostolica sanctione persistere jubemus, ne liceat alicui parvæ, magnæque personæ, clerico vel laico ibidem, canonice commorantes clericos dehonestare, et placitando infestare, vel debitum tributum, vel alicujus subjectionis ab eis exigere, seu aliqua occasi ne sibi a nobis, aut ab aliquibus fidelibus res concessas, sive concedendas invadere, subtrahere, dimi-

nuere. Sitque prædictus venerabilis locus sub omnipotentis Dei, nostraque et nostrorum successorum tuitione, nulliusque subjiçatur dominio, nisi Florentino episcopo. Ipseque episcopus benigne et honeste tractando, omni superflua exactione postposita, eos semper hortetur. Si quis ergo, quod non credimus, sacrilega mente, quod in conspectu episcopi Umberti cardinalis Silvæ Candidæ, atque Ildebrandi S. R. E. archidiaconi, nec non episcoporum Perusini et Rosellani, Rozonis quoque S. Florentinæ Ecclesiæ archipresbyteri juste stabilivimus, conatus fuerit infringere, decem auri libras præfatæ basilicæ cogatur persolvere, medietatem Florentino episcopo, et medietatem clericis in eadem ecclesia consistentibus, descendant super eum omnes illæ maledictiones, nisi admonitus satisfecerit, quas in Deuteronomio descripsit sanctus Moyses, atque interficiat eum Deus spiritu oris sui, sicut Dathan et Abiron, quos vivos deglutivit terra, et insuper si clericus fuerit, sui ordinis officio privetur. Præterea, ut hæc pagina plenam fidem præsentibus seu etiam posteris astruat, propriæ apostolicæ manus subscriptione munivimus.

Ego Nicolaus, servus servorum Dei, hæc privilegii paginæ subscripsi.

Ego Ildebrandus, S. R. E. archidiaconus, subscri.

Ego Gerardus, sanctæ Rosellanæ Ecclesiæ episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Rozo, sanctæ Florentinæ Ecclesiæ archipresbyter.

Data ibidem xv Kal. Februarii per manus Humberti episcopi sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ cardinalis, apostolicæ sedis bibliothecarii, anno Dom. 1059, pontificatus autem D. papæ Nicolai secundi primo, indict. xii, quo videlicet die in præfata ecclesia ab eodem episcopo Humberto jussu ejusdem D. papæ duo altaria, unum in honorem B. Mariæ semper Virginis, et sanctarum virginum Priscæ et Margaritæ, et alterum in honorem S. Blasii, et sanctorum Fabiani et Sebastiani sunt consecrata.

XVII.

Bulla Nicolai II papæ de consecratione basilicæ S. Laurentii de Florentia, cui subscripsit S. Petrus Damianus.

(Anno 1060.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.* II, Append. 164.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilectio filio GISONI, ecclesiæ sancti Laurentii juxta Florentinæ civitatis muros sitæ, rectori, tuisque successoribus canonice ibidem ordinandis, omnibus quoque communiter victuris in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum diffusa Ecclesiæ lumen administret indeficiens, rationabile omnino ducimus speciali regimine nostræ curæ commissæ Florentinæ Ecclesiæ congruentem provisionem impendere jugiter, sic namque Doctoris gentium imitari valebimus salubre documentum, cum præ-

viribus nostris, qui bonum impertiri omnibus jubet opus ad domesticos fidei maxime, cum pro nostris viribus divino cultui locis dicatis digna providemus obsequia, ut indefessa laudatio in eis celebretur per omnia sæcula. Sed quia lapidei parietes non ob hoc sunt constituti, ut Deo possint dignas promere laudes, congruum profecto videatur ad divini operis perfectionem, clericorum circa venerabilia loca ordinare sæculam frequentationem. Qui quidem, nisi terrenis temporaliter sustententur stipendiis, idonei vix possunt existere cultibus divinis, cum ipse mundi Conditor secundum humanam unitam sibi materiam dignatus sit perferre sitim et esuriam. Ad gloriam itaque illius, per quem vivimus et sumus, pretiosissimi martyris Christi Laurentii basilicam, nostro quidem hortamine, Florentinorum vero civium sumptibus pulchra specie instauratam, episcoporum aggregato cetera propriis manibus reddidimus dedicatam quam nudam sine dote dimittere indignum valde judicavimus, apostolica soliditate, cui præcipue competit honestati studendo omnibus nedum injuriam patientibus pia sollicitudine subvenire. Assistentium ergo fratrum hortatu, proprio quoque consilio roborati, præsentem populo Florentino, pro peccatis ejusdem civitatis præsulum, ob vestram quoque devotionem, denique propter totius populi salutem a nobis consecrato altari præfationem et omnium suarum rerum, quod saltem ad præsens potuimus, investituram apostolicam obtulimus. Suscipe igitur, sanctissime Laurenti, tibi jamdudum devotissimi papæ Nicolai voluntarium munus, tuarumque rerum per me amodo et usque in sempiternum singulare et integram, sine aliqua controversia aggredere dominium, quatenus in aula tuo nomini dedicata religiosus clerus Deo omnipotenti laudum reboet cantica. Designentur autem tua prædia per subjecta vocabula, scilicet, totus circuitus adjacentis ecclesiæ in integrum, nec non dominicatum, quod adhæret regio campo ab occidente, ad meridiem, a septentrione et oriente circumdatur via publica. Præterea juxta flavium Munionis, fundus magnus habetur hujus ecclesiæ proprius. Alios denique duos fundos quorum unus positus est Carditolo, alter Junkero, qui retinentur nepotibus Teuzonis clerici, monstramus proprie ad regimen præfate Ecclesiæ retineri; mons sancti Laurentii qui ex uno latere proximatur terræ Sancti Joannis, ex alio Sancti Romuli, tertio Sanctæ Mariæ juri vestræ Ecclesiæ conceditur. Fundus siquidem in monte Ugonis, positus similiter ditioni memoratæ ecclesiæ consignatur, hæc vero omnia summotenus memoravimus. Ne quis tamen dubitet multo ampliora prædia hæc ecclesia non detineri, absolvimus præterea liberumque eundem venerabilem locum apostolica sanctione persistere jubemus, nec liceat alieni magnæ parvæque personæ ibidem canonicè aggregatos clericos dehonestare et placitando infestare vel debitum tributum ab eis exigere seu aliqua occasione tibi a nobis aut aliquibus fidelibus res concessas

A sive concedendas invadere, subtrahere, diminuerè, sitque immunis prædictus locus ab omni pensione, sub S. Laurentii tuitione, nulliusque subjiciatur dominio, nisi Florentino episcopo. Si quis ergo, quod non credimus, sacrilega mente, quod in conspectu episcopi Humberti cardinalis Silvæ Candidæ, acque Hildebrandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ archidiaconi, nec non episcoporum Perusini, Rosellani, et Furconensis, justè stabilitum, conatus fuerit infringere, centum auri libras præfate basilicæ cogatur persolvere, medietatem Florentino episcopo, et medietatem clericis ejusdem Ecclesiæ consistentibus, descendantque super eum Omnipotentis maledictiones, nisi admonitus satisfecerit, quas in Deuteronomio sanctus descripsit Moyses, atque interficiat eum

B Deus spiritu oris sui, sicut Dathan et Abiron, quos vivos terra deglutivit. Præterea ut hæc pagina plenam fidem præsentibus seu etiam posteris astruat, et propriæ manus subscriptione, et apostolici sigilli munivimus impressione.

CONFIRMA HOC, DEUS, QUOD OPERATUS ES IN NOMINE.

Ego Brunus, Prænestinus episcopus, SS.

Ego Petrus, Peccator monachus, SS.

Ego Petrus, Lavanensis episcopus, SS.

Ego Bonifacius, Albanensis episcopus, SS.

Ego Desiderius, presbyter cardinalis Romanæ Ecclesiæ, SS.

Datum Florentiæ xiii Kal. Februarii, anno ab Incarnatione Domini 1030, per manus Humberti Sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno primo domini papæ Nicolai II, indictione xiii.

XVIII.

Epistola Nicolai II papæ pro canonicis Pisauriensibus.
(Anno 1060.)

[OLIVIERI, *Memorie per la storia della Chiesa Pesarese nel secolo xiii.* Pesaro, 1779, 4°.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Ursoni venerabili præposito, ceterisque canonicis sanctæ Pisauriensis ecclesiæ, eorumque successoribus ibidem victuris in perpetuum.

Debitum commissæ nobis speculationis exsequimur si piis et venerabilibus locis opportuna munimenta contra sæcularium impetus providemus. Quapropter in canonicæ conversationis proposito proficere et perseverare vos cupientes... petitionis vestræ tenorem præfatum canonicam et vos vestraque omnia sub nostræ defensionis tutela suscipimus, et quidquid ad præsens in scriptis vel sine scriptis justè et legaliter videtur habere, aut in futuro quocunque modo humanis et divinis legibus cogito potuerit acquirere per hujus nostri privilegii paginam in perpetuum confirmamus. Id est Dominicatam domum juxta Ecclesiam intra civitatem, et quæ vestra circa eam sunt, et Ecclesiam sancti Clementis cum omnibus suis pertinentiis, et marsum quem Constantinus filius quondam Constantini præfate canonicæ delegavit, necnon et omnia

quæ jam dicta canonica noscitur habere, aut deinceps quibuscunque modis juste et legaliter acquireret tam in ecclesiis, casis, terris, vineis, quam in decimis, primitiis, oblationibus vivorum et mortuorum, quas ab ipsa matrice vestra Ecclesia, aut undecunque habere debet, volis vestrisque successoribus deinde, ut supra dictum est, conversaturis, in perpetuum confirmamus, et per hujus nostræ constitutionis paginam corroboramus. Quocirca apostolica auctoritate statuimus in nullo ejuscunque ordinis aut dignitatis ecclesiastica videlicet, vel secularis magna parvaque persona, prædictam canonicam, seu vos vestrosque successores quæ... audeat divestire de bonis suis vel spoliare, sine canonice aut localis judicis sanctione. Si quis igitur nostri hujus statuti edictum... temerario ausu infringere præsumperit, et ecclesiasticæ institutionis more communis emendare contempserit, sciat se anathematis vinculo innodandum et decem auri libras... compositurum, medietatem præfate canonice, et medietatem sacro nostro Lateranensi palatio. Qui vero hæc prepter reverentiam apostolicæ sedis fideliter observaverit, sanctorum precibus possessor sit regni cælestis.

Bene valete.

CONFIRMA HOC, DEUS, QUOD OPERATUS ES IN NOBIS.

Datum Fani xi Kal. Maii anno ab..... Verbi 1060, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno secundo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione xiii.

XIX.

Nicolaus II confirmat fundationem abbatiæ S. Petri in urbe Agerensi, et privilegia nonnulla ad ejusdem libertatem concedit.

(Anno 1060.)

[COCQUELINES, I, 404.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus clericis canonicis viventibus et victuris in ecclesia, quæ est constructa ad honorem sancti Petri, apostolorum principis in Agerensi castro, salutem et benedictionem in perpetuum.

Quia in commissa nobis Ecclesiarum Dei cura sollicite nobis est vigilandum, dignum et honestissimum nobis videtur ut omnibus Dei Ecclesiis subvenire, defendere, auxiliari et augere non desistamus. Quapropter ecclesiam Sancti Petri quæ sita est in prænominato castro, in tutelam sancti Petri et proprietatem suscipientes, omnibus modis studere volumus, nostri muniminis præsidio fultam, nostrorumque successorum, semper manere, quam eo quod nuperrime de potestate paganorum et gentilitatis errore divinitus liberatam per charissimum nostrum Arnaldum nobilissimum et religiosissimum virum, inimicorum Dei Agarenorum adversarium et debellatorem, novimus ac oblatam Deo et sancto Petro ab eodem et ab uxore sua Arsendi pro redemptione animarum suarum et a Guillelmo filiorum eorum, et pro æternæ retributionis præmio suscipimus in S. Petri proprietatem et nostram vo-

luntatem auctoritate apostolica, contulimus et præcipimus ut inviolabili vigore habeat quicquid canonice et juste tibi dare possumus in ecclesiasticis et mundanis rebus; ita ut nullus episcopus vel aliquis suus nuntius aut quilibet alia persona a clericis ibidem deservientibus aliquod servitium, aut redditum exigat, vel subjectionem aliquam de omnibus, quæ nunc habet, vel habitura est, ut nulli episcopo liceat præfate ecclesiæ divinum officium prohibere, aut de clericis ibidem commorantibus quemquam excommunicare, aut sui officii persolutionem perturbare, aut aliquos causa conversionis penitentiam ad eum venientes vel divinum officium audituros vel ibidem remansuros, ab ea separare, aut interdicere, vel quoquomodo lædere, quatenus perturbatione omni remota in nullo impediantur canonice viventes, nisi forte, quod absit! contra canonice instituta in suum episcopum aliquid faciant, unde hoc perpeti debeant. Et volumus nos, et auctoritate apostolorum principum Petri Pauli et firmiter jubemus ut omnes ecclesias, cellas, et prædia præfate ecclesiæ omnium, quæ modo habet, et habitura est in perpetuum quiete habeat et possideat, et nulli ecclesiæ suæ sine culpa clericorum contra jussa canonum divinum officium prohibeatur, aut excommunicetur.

Statuentes apostolica censura decernimus ut nulla persona parva vel magna nullum censum ab eadem ecclesia cum omnibus sibi pertinentibus exigere præsumat, vel habeat, nisi Romana Ecclesia, quæ habeat per quinquennium censum decem solidos aureos. Iste et Arnaldus, vir prudentissimus, cum sua uxore et filio, et posteris de sua progenie habeat dignam subjectionem et honorem, eo quod Dei auxilio liberaverit terram illam de potestate et errore Agarenorum, et liceat eis ordinare abbatem in supra dicta ecclesia secundum suam voluntatem, quem congruum et idoneum et servitio Dei aptum ipse cum clericis ecclesiæ Sancti Petri canonicis elegerint. Et abbati prædictæ ecclesiæ nullo modo liceat de prædiis et de castellis vendere quoquomodo, aut alineare ad damnum ecclesiæ. Si quis igitur hujus nostri privilegii temere violator exstiterit et monitus canonice emendare contempserit, sciat se perpetuis anathematis vinculis innodatum, et insuper centum librarum auri pœna multandum, medietatem sacro nostro palatio, et medietatem præfate ecclesiæ. Qui vero pia devotione conservator esse studuerit, et de suo aliquid præfate ecclesiæ dederit, vel auxilium fecerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipotenti Deo veniam, et æternæ beatitudinis consequatur gloriam.

Scriptum per manus Octaviani, scriniarii et notarii sacri palatii, in mense Aprili et indictione xiii.

Datum Romæ xviii Kal. Maii, anno ab Incarnatione Jesu Christi 1060, pontificatus domni Nicolai papæ secundi anno secundo.

Ego Bruno, Prænestinus episcopus.

Ego Arnoldus, Aretinus episcopus.

Ego Cumbertus, Taurinensium præsul.

Ego Anselmus, Dei misericordia Lucensis episcopus, cognovi.

Ego Dodo, Dei nutu Rosellanus episcopus, cognovi.

Ego Anselmus, Dei gratia Castrensis episcopus.

Ego Godfridus, Perusinus episcopus.

Ego Joannes archipresbyter subscripsi. Lucenicanus archipresbyter S. Petri, Joannes S. Petri. Albertus archipresbyter subscripsi.

Datum Romæ xvii Kal. Maii anno ab Incarnatione Jesu Christi 1060, per manus Humberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ et apostolicæ sedis bibliothecarii, et sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, anno secundo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione xiii.

XX.

Bulla Nicolai II pro confirmatione jurium et bonorum monasterii S. Thomæ de Aposella, in quo obiit Clemens II papa.

(Anno 1060.)

[MITTARELLI, *Annal. Camald.* II, Append., 173, ex autographo archivi S. Mariæ Portus Ravennæ.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, PETRO venerabili abbati monasterii Sancti Thomæ apostoli, positi in comitatu Pensauraensi juxta fluvium Apusella, suisque successoribus ibidem regulariter promovendis in perpetuum.

Tanta est sedis apostolicæ auctoritas, ut omnis requiratur ab ea firmitas, nec putetur esse stabile, nisi quod ejus fuerit confirmatum robore. Et quia nos ei præsidemus, et vices beati Petri fungimur licet indigni, omni studio debemus servientes Deo divinoque timore repletos dirigere et adjuvare, quatenus nostro munimine fulti absque omni impedimento Deo servire, et in suo servitio liberius permanere possint. Quapropter per intercessionem domni Petri Damiani Hostiensis episcopi confratris nostri, et Petri abbatis ejusdem monasterii et spiritualium monachorum ejus regulariter viventium, decrevimus ecclesiæ Sancti Thomæ apostoli et ejus rectoribus presentibus et futuris tam bona immobilia, quam immobilia quæ nunc habet, vel in perpetuum habitura est, confirmare et corroborare, quatenus cum omni securitate et quietudine monasterium prædictæ Ecclesiæ maneat et ibidem Deo deserviat. Flexi igitur precibus, ut diximus, religiosorum monachorum corroboramus atque confirmamus nec non stabilimus tibi tuisque successoribus eidem monasterio, cui nunc præsidet et præsidere debent in perpetuum. Quin insuper quietum facimus et securum ab omni impugnatione et læsione hominum, ut nemo sit, qui audeat quidpiam molestationis ac læsionis eidem monasterio inferre, statuentes apostolica censura ut nullus imperator, rex, dux, marchio, comes, vicecomes, et præterea nullus archiepiscopus, episcopus, et specialiter ejusdem Pensauraensis episcopatus episcopus, qui nunc est ibi, vel futurus est, nec non civis lo i illius,

A vel alia aliqua persona magna vel parva aliquid inferre præsumat detrimentum vel nocumentum prædicto monasterio Sancti Thomæ ejusque omnibus bonis, quibus nunc habet, vel in perpetuum habiturus est. Insuper concedimus et confirmamus prædicto monasterio omnem ipsam terram cum capellis et suis pertinentiis, quam domnus papa Clemens qui ibi obiit, obtulit prædicto monasterio in perpetuum pro remedio animæ suæ et restauratione Ecclesiæ, positam comitatu Pensauraensi, inter hos fines, a primo latere rivum Reanum, a secundo latere ripam de Pizele, sicut vadit in petram de Acero, et venit ad viam publicam, quæ ducit in Lavacelli; a tertio latere rivum, qui temporaliter currit super castrum Liciole; et a quarto latere B Aposellam fluvium, qui currit usque in ipsum vestrum monasterium, cum monte Calvello et valle Gelata, et castrum Liciole cum omnibus quæ intra hos concluduntur fines, cum terris, campis, casis, vineis, arboribus, pomiferis et infructiferis, et cum omnibus ad prædictam terram generaliter et universaliter pertinentibus. Et insuper confirmamus eidem monasterio illam turrim infra ipsam civitatem Pensauraensem, quæ nominatur Castellione cum suis pertinentiis intus et foris usque ad portam quæ nominatur Finestra in perpetuum. Unde evacuamus et evacuatum semper esse volumus et jubemus illa præcepta, quæ de illa terra habuerunt ipsi illi Ungari, ut nullum valorem nullamque habeant firmitatem, per hoc nostrum præceptum, tibi tuisque successoribus a nobis pro remedio animæ illius papæ Clementis nostræque in perpetuum. Factum ea tamen ratione ut annualiter persolvatis exinde pensionem auri bisantini unam actionariis certis sanctæ Romanæ Ecclesiæ apto tempore. Si quis igitur hujus nostri privilegii violator temere extiterit, et monitus canonicè emendare contempserit, perpetui anathematis vinculis se innodatum noverit, et insuper quinquaginta librarum auri poena multandum, medietatem sacro nostro Lateranensi palatio, et medietatem præfato monasterio. Qui vero pia devotione conservator esse studuerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipotenti Deo veniam et æternam D beatitudinis consequatur gloriam.

Scriptum per manus Joannis Scriuarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Aprilis et indictione tertia decima.

Ego Petrus, Gabinensis episcopus, SS.

Ego Bruno, Prænestinus episcopus, SS.

Ego Joannes, Portuensis episcopus, suscripsi.

Ego Petrus, Peccator monachus et episcopus, SS.

Ego Stephanus, vocatus monachus et presbyter tituli S. Grisoni, SS.

Datum Romæ xiii Kal. Maii, anno ab Incarnatione Domini Jesu 1060, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno secundo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione xiii.

XXI.

Nicolai pape II privilegium pro monasterio monialium Sancte Julię Brixienſis.

(Anno 1060.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.* II, 95, ex archiv. monast. SS. Salvatoris et Julię Brixienſis.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, charissimæ in Domino filiæ OTTÆ abbatissæ monasterii Domini Salvatoris, et sanctæ Julię virginis et martyris, quod novum dicitur, et in civitate Brixia situm est, tuisque successoribus tam presentibus quam futuris.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationaliter atque congrue a fidelibus petuntur, ob devotionem pii Conditoris nostri, oportet nos in privilegiis præstandis nostram nullo modo denegare munificentiæ. Igitur, quia vestra dilectio nostræ sublimitatis apostolatam humiliter rogavit, quatenus prædictum monasterium Domini Salvatoris, nec non et Sanctæ Julię virginis et martyris, a piissima Ansa regina infra civitatem Brixiam constructum, privilegiis apostolicæ sedis decoraretur, ut jam dictum monasterium Domini Salvatoris a prædicta Ansa piissima regina, sub regali semper jure et ditione submissum, nullius unquam alterius ditionis, vel potestatis, vel ordinationis submitteretur domino: vestris piis desideriis per hanc nostram privilegii auctoritatem vel quod postulastis libenter concedimus; et ideo quorumlibet sacerdotum, et omnium hominum in præfato monasterio vel in illius pertinentiis habitantium quamlibet jurisdictionem, vel potestatem sive aliquam auctoritatem aut ordinationem præter regie potestatis, et dispositionis culmen habere prohibemus, ita ut nisi ab abbatissa ipsius monasterii fuerit invitatus, sacerdotum quicumque, nec etiam missarum solemniam ibidem omnimodo celebrare præsumat. Hæc denique, hæc nostra apostolica auctoritate, constituimus ut nulla magna parvaque persona, eidem venerabili monasterio, sive in ancillis Dei, vel in familiis utriusque sexus, aut etiam in liberis, super terram ejusdem monasterii residentibus, vel in cunctis rebus, et possessionibus ad id pertinentibus videlicet in casis, omnibusque rebus mobilibus et immobilibus, quoquo modo aliquam molestiam inferre præsumat. Pariterque concedimus, et confirmamus eidem venerabili monasterio districtum servorum et liberorum, et decimas, et primitias omnium laborum vestrorum ad basilicas et cellas in terris ejusdem monasterii constructas pertinentia, sicut per prædictam Ansam reginam a piissimo Desiderio rege, et suis successoribus regibus, et imperatoribus ibidem concessum et corroboratum habetur, et a nostris prædecessoribus sanctæ Romanæ Ecclesiæ pontificibus.

Confirmamus insuper quasdam cortes eidem venerabili loco, videlicet Sermionem, Cervanigam, Nuvolariam, Berciagam, Machonem, Vicum, Guarsenagam, Barbadam, Alſianum, Monticellum; Novum, Calatorum, Ciconariam, Militariam, Sormidam, cum

A omnibus earum pertinentiis, seu etiam omnes alias cortes, villas, castella, cellas, seu ecclesias in terris ejusdem monasterii constitutis, et omnia eidem monasterio pertinentia. Quæcunque præterea in futurum, largiente Deo, juridice, atque canonice poteritis adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et eidem monasterio illibataque permaneant. Seu concessimus ut abbatissa, quæ pro tempore in monasterio ipso ordinata fuerit, habeat potestatem faciendi castella, et ecclesias ubicunque voluerit in terris ad præfatum monasterium pertinentibus. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes abbatissæ, vel monacharum, sive clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, seu quidquid ad sacrum ministerium pertinet, a quibuscunque catholicis præsulibus fuerint postulata, gratis concedantur, et absque ulla reprehensione tribuenda, sicut Anselperga piissima abbatissa ejusdem monasterii a Paulo beatæ memoriæ apostolicæ sedis pontifice, pro fragilitate femineæ sexus obtinuit. Statuentes denique, apostolica censura præcipimus ut nullus episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, Gastaldo, aut aliqua magna parvaque persona, ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii habere, vel judicare, seu aliquod placitum absque licentia abbatissæ tenere præsumat, vel res monasterii ecclesiasticas, vel sæculares quovismodo alienare, aut invadere, vel ibi molestias inferre, aut fodrum, vel mansionaticum, seu ripaticum, aut paratas, seu aliquas publicas functiones exigere audeat. Et ubicunque abbatissa voluerit mercatum constituere, vel edificare in locis ipsius monasterii, nullus ei contradicere præsumat. Piscarias quoque ad prædictum monasterium pertinentes eidem monasterio concedimus, atque apostolica auctoritate præcipimus ut nullus eas invadere aut se intromittere audeat.

Hæc autem omnia, quæ superius memorata sunt, tibi Ottæ abbatissæ in Domino filiæ, tuisque successoribus, a presenti tertia decima indictione, per hanc nostri privilegii paginam, apostolica auctoritate confirmamus, concedimus et corroboramus secundum prædictum modum. Si quis autem temerarius, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium venire tentaverit, et sicuti a nostra apostolica auctoritate concessum et corroboratum est, permanere non dimiserit, sciat se arathematis vinculo immodatum, a Patre, et Filio, et Spiritu sancto, et ab auctoritate beati Petri principis apostolorum, nec non et cum diabolo et Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterni incendii supplicio concremandum, et insuper sciat se daturum triginta auri libras, medietatem nostro sacro palatio, et medietatem præfato monasterio. Qui vero pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens hujus nostri privilegii constituta ad cultum Dei respicientia, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitæ æternæ particeps esse mereatur in sæcula sæculorum. Amen.

Scriptum per manus Octaviani scribarum, et notarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sexto die mensis Maii, indictione XIII.

Datum Romæ, in Nonas Maii, anno Domini nostri Jesu Christi 1070, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi, et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno secundo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione XIII.

XXII.

Privilegium Nicolai II papæ pro regali monasterio SS. Salvatoris, et Julii Brixienfis.

(Anno 1080.)

[MARGARINI, *Bullar. Casinens.*, t. II, p. 96, ex archivio monasterii S. Julii Brixienfis.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, clarissimæ in Domino filix HERMENGARDÆ, abbatissæ monasterii Domini Salvatoris nostri, et sanctæ Julii virginis et martyris, quod novum dicitur, fundatum a pissima Ansa regina i. f. a civitatem Brixiam, tibi videlicet, tuisque successatricibus, in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationabiliter atque congrue a fidelibus petuntur ob devotionem pii Conditoris nostri, oportet nos in privilegiis præstandis nostram nullo modo denegare munificentiam. Igitur pia vestra dilectio nostræ sublimitatis apostolatam humiliter rogavit quatenus prædictum monasterium Domini Salvatoris nostri Jesu Christi, nec non et beatissimæ virginis et martyris Julii a prænomina Ansa regina intra civitatem Brixianam constructum, privilegiis apostolicæ sedis decoraretur, quatenus jam dictum monasterium ab edificatrice sua, sub regali semper jure et ditione submissum, nullius unquam alterius ditionis, vel potestatis, atque ordinationis submitteretur dominio; vestris piis desideriis, per hanc privilegii nostri auctoritatem, vel quod postulastis libenter concedimus. Et ideo quorumlibet sacerdotum, et omnium hominum in præfato monasterio quamlibet jurisdictionem, vel potestatem, sive aliquam auctoritatem, aut ordinationem, præter regie potestatis, et dispositionis culmen habere prohibemus, ita ut nisi ab abbatissa sæpe nominati monasterii fuerit invitatus, sacerdotum quisquam, nec etiam missarum solemniam ibidem omnimodo celebra e præsumat. Hoc denique hac nostra apostolica auctoritate constituimus, ut nulla magna, vel parva persona eidem venerabili monasterio, sive in ancillis Dei, vel in famulis utriusque sexus, aut etiam in liberis super terras ejusdem monasterii residentibus, vel in cunctis rebus mobilibus, et immobilibus, quoquomodo aliquam molestiam inferre præsumat. Pariterque concedimus, et confirmamus eidem venerabili monasterio districtum servorum et liberorum et decimas et primitias quorumcumque laborantium, et basilicas, vel cellas eidem monasterio juste et legaliter pertinentia, sicut per præceptum jam dictæ Ansæ reginæ, et suorum successorum regum et imperatorum illi concessum et corroboratum habetur, et a nostris prædecessoribus sanctæ Romanæ

Ecclesiæ pontificibus. Confirmamus insuper quasdam curtes eidem venerabili monasterio longo tempore a sæpe jam dicto monasterio possessas, atque decimas: videlicet Sermione, Cervaniga, Nuvelaria, Berclagum, Barbadam, Alfianum, Calvatonem, Ciconariam, Milarinam, Sermidam; necnon Gosenagum novum, Monticellum, cum omnibus basilicis eidem monasterio pertinentibus, scilicet in Sermione unam, in Nuvelaria unam, in Berciago duas, in Barbada unam, in Alfiano unam, in Ciconaria unam, in Milarina unam, seu etiam alias curtes, villas, castella, basilicas, et omnia eidem monasterio pertinentia, quæ dici, vel nominari possunt. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes ablatissæ, vel monachorum, sive cæterorum clericorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, seu quidquid ad sacrum mysterium pertinet, a quibuscumque catholicis præsulibus fuerit postulata, gratis concedantur, et absque reprehensione tribuenda, sicut Anselperga prima abbatissa ejusdem monasterii, a Paulo beate memoriæ apostolicæ sedis pontifice pro feminei sexus fragilitate, obtinuit. Obveniente quoque prædicti Pauli abbatissa, nulla tibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel pars concilii sanctorum, secundum Dicitorem et beati Benedicti regulam elegerint. Sed concedimus, ut abbatissa, quæ pro tempore in ipso monasterio ordinata fuerit, habeat potestatem faciendi Ecclesias, mercatum, et castella ubicunque voluerit in terris ad præfatum monasterium pertinentibus. Statuentes denique apostolica censura præcipimus, ut nullus episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, Castaldius, aut aliqua magna sive parva persona ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii habere, vel judicare, seu aliquod placitum, absque licentia abbatissæ habere præsumat, aut res monasterii ecclesiasticas, sæcularesve, quovis modo, alienare, vel tibi molestiam inferre, aut fodrum, vel mansionaticum, seu ripaticum, aut paratas, sive aliquas functiones exigere, vel requirere audeat. Hæc autem omnia, quæ superius memorata sunt, tibi Ermengardæ in Domino filix tuisque successatricibus a præsentis tertie indictione, per hanc nostri privilegii paginam, apostolica auctoritate confirmamus, concedimus et roboramus, secundum prædictum modum; quatenus ut hac semper gratia digniores censeamini, Dei semper timorem, et omnem in vestris cordibus habere satagite, ut quanto a sæcularibus tumultibus liberiores sitis, tanto amplius placere Deo totius mentis et animæ virtutibus anheletis. Si quis autem archiepiscopus, aut episcopus, imperator, rex, princeps, aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quælibet, sæcularisve persona temerario ausu, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium temere venire tentaverit, et sicuti a nostra apostolica auctoritate concessum et corroboratum est, permanere non dimiserit, sciat se anathematis

vinculo innodatam a Patre, Filio et Spiritu sancto, A et ab auctoritate beati Petri principis apostolorum, ejus nos immeriti vices fungimur; nec non et cum diabolo, et Juda traditore Domini nostri Jesu Christi aeterno incendio concremandum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens hujus nostri privilegii constituta ad cultum Dei respicientia, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo consequatur, et vitæ æternæ particeps esse mereatur in sæcula sæculorum. Amen.

Scriptum per manus Octaviani seriniarii et notarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ n Idus Maii, indictione supradicta XIII.

Datum Romæ xvii Kal. Junii, anno Domini nostri Jesu Christi 1060, per manus Humberti, sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis B bibliothecarii, anno secundo pontificatus domni papæ Nicolai secundi, indictione supra scripta.

XXIII.

Consecratio altarium basilicæ Farsensis a Nicolao II Romano pontifice facta, et monasterii illius libertas ab eodem pontifice confirmata.

(Anno 1060.)

[MURATORI, *Antiq. ital.* V, 1039.]

In nomine Domini, NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei. Ob reverentiam sanctæ Dei genitricis et semper Virginis, et dominæ nostræ Mariæ, postquam renovationem consecrationis hujus Ecclesiæ Farsensis, Deo propitio, jam honorifice explevimus, volentes amodo comprimere ac destruere omnium pravorum hominum, cujuscunque dignitatis vel gradus sint, de bonis hujus monasterii invasiones vel deprædationes vel furta, auctoritate divina, videlicet Patris et Filii et Spiritus sancti, et beatæ Mariæ semper Virginis, beatique Michaelis archangeli, et sancti Petri apostolorum principis, omniumque sanctorum, qui in cælis et in terra venerantur, excommunicamus et anathematizamus, et a liminibus sanctæ matris Ecclesiæ expellimus illos, qui porcos, boves aut oves, vel alia qualibet animalia, seu calcamenta vel vestimenta, sive libros, vel fruges, aut triticum vel vinum vel panem, seu diversa utensilia, de hoc monasterio Sanctæ Mariæ violenter rapuerunt, aut deinceps rapuerint, sive furati sunt, vel amodo præsumperint, aut diutius aut foris accipiunt. Igitur maledictionem abyssi jacentis deorsum, et maledictionem cælestem et maledictionem terrestrem suscipiant, præsentem maledictionem in corporum debilitatione recipiant, perditione et animarum cruciatione maledicantur cum maledictis, flagellentur cum ingratis, pereant cum superbis, crucientur cum blasphemis, torquentur in inferis; sint maledicti cum blasphemantibus nomen Domini; sint maledicti cum desperatis, sint maledicti in oriente et occidente; sint maledicti in meridie et septentrione; sint maledicti in die et in no-

(3) Summi quidam pontifices litterarum suarum inscriptioni verba hæc addiderant; verum Nicolaus II post salutem datam, primus constanti modo

cte; maledicti intus et foris, maledicti a dextris et a sinistris; sint maledicti in domo et in agro; sint maledicti stantes et sedentes, ambulantes et moram facientes; sint maledicti hibentes et manducantes; sint maledicti vigilantes et dormientes. Obtenebrescat eis sol, cum adhuc media fuerit dies, et incur sentur a diabolo et angelis suis. Exerucientur animæ eorum doloribus, et exstinguatur lucerna eorum in sæcula sæculorum, amen, nisi venerint ad satisfactionem et congruam emendationem.

XXIV.

Nicolai II epistola ad R.... comitem Ruthenvenem. — Hortatur ut ecclesiarum et pauperum sit defensor, et monasterio Virdunensi possessiones aliquas, quas injuste detinet, restituat.

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, R. Ruthenensi comiti dilecto filio, salutem et apostolicam benedictionem.

Cognoscentes tui animi propositum, et quod propter regnum Dei et justitiam ejus volueris renuntiare temporali fastigio sæcularium occupationum, confidenter tibi denuntiamus ut, secundum quod tibi injunximus cum ore ad os loqueremur, Ecclesiis Dei et pauperibus defensorem te opponas, justitiamque eis acquirendo, in conspectu Dei excusatus existas, quod non sine causa gladium portas. Et quia nostrum est te admonere, si qua non negligenda cognoverimus te negligere, orando simul et præcipiendo auctoritate apostolica monemus ut monasterio S. Petri sito Virduni quod venerabilis v. r. consanguineus tuus Waleranus abbas regit, curtes, quas in terra possessionis tuæ habere dignoscitur, restituas: ne, quod absit! ad perditionem animæ tuæ diutius cas retinendo, excommunicationem ab antecessoribus nostris comprecantam in vasoribus eorum incurras. Nec volumus dicas, a parentibus tuis vel uxoris tuæ, eas servis Dei substractas; quia justus dominus reddit iniquitatem patrum in filios tertiam et quartam generationem. Sicut enim conscia veritatis testatur antiquitas, S. Amantius peculiaris vester patronus eas contradidit servitorum S. Petri usibus.

XXV.

Epistola Nicolai II ad clerum Sistaricensem, qui commendat Gerardum episcopum, et quædam ei præscribit.

(Anno circiter 1060.)

[D. BOUQUET, *Récueil* tom. XI, p. 494.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, clero, ordini, plebi, consistentibus in civitate Sistaricensi, salutem et apostolicam (3) benedictionem si obdierint.

Cum nostri sit officii universalis Ecclesiæ curam gerere, oportet nos studere omnibus ubique procedere. Unde pro vestra salute fratrem etiam et copiscopum nostrum Gerardum (4) vobis ordinavimus sacerdotem, a religiosis viris in partibus Galliarum habitantibus electum, scilicet a venerabili fratre Clu-

et uniformi adhibuit apostolicam benedictionem. (*Hist. litt.*, t. VII, p. 521).

(4) Gerardus, sive Gerardus II electus est episco-

niacensi Hugone qui nostra vice in partibus illis A
 fungebatur, Arclatensi archiepiscopo, episcopo Avenionensi, episcopo Cabilonensi, episcopo Aptensi, episcopo Vasensi, episcopo Dignensi, episcopo Diensi. Quibus testibus de ejus vita nil dubitamus. Cui dedimus in mandatis, ne unquam ordinationes præsumat in eum, qui virginem non est sortitus uxorem, neque inlitteratum, vel in quolibet corporis parte vitiatum, aut ex pœnitente, vel curæ, aut cui-libet conditioni obnoxium, notatumque, ad sacros ordines permittat accedere; sed si quos hujusmodi forte comperit, non audeat promovere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines prætententes, nulla ratione suscipiat, quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptisati sunt probati. Ministeria atque ornatum Ecclesiæ, vel quidquid illud est in patrimonio ejus minuere non studeat sed augere. De reditu vero Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor (5) faciat portiones, quarum unam sibi retineat, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuatur, tertiam vero pauperibus et peregrinis, quartam vero ecclesiasticis fabricis noverit observandam; de quibus divino erit redditurus iudicio rationem. Ordinationes vero presbyterorum seu diaconorum, non nisi quarti, septimi, vel decimi mensium, jejuniis, sed et ingressu quadragesimali atque mediæ vespere Sabati noverit celebrandas. Sacrosancti autem baptismi sacramenta non nisi in Paschatis festivitate, et Pentecostes meminerit esse præbenda; exceptis his qui mortis urgentur periculo, ne in æternum pereant, talibus debet remediis subveniri. Nunc ergo sedis nostræ præcepta servanti, devotis animis obsequi oportet, ut irreprehensibile placidumque fiat corpus Ecclesiæ per Jesum Christum, etc.

XXVI

Nicolai II epistola ad Gervasium Remensem archiepiscopum.

(Anno 1059-61.)

[DUCHESE, *Rer. Franc. Script.* IV, 198.]

NICOLAUS, servus servorum Dei, GERVASIO venerabili archiepiscopo, salutem cum benedictione apostolica.

Licet de vestra fraternitate quædam sinistra, nec sine discussione dimittenda, pervenerint ad apostolicam sedem: scilicet quod ejus inuasoribus favorit, D
 quod pontificales actus postposuerit; tamen quia testimonio non levis personæ defenderis, sed potius de fidelitate sancti Petri laudaris, præmissa transimus, et ut verum sit de vobis testimonium optamus. Vos autem omni conamine studete ita vivere, ut vestri non habeant inimici unde nos possint in vos

pus Sistaricensis in magno concilio Avenionensi a S. Hugone abbate Cluniacensi, legato Nicolai papæ II. Missus à concilio ad Nicolaum, ab ipso consecratur in episc. Sittaric. Hac bulla seu epistola munitum, papa eum direxit ad sedem suam. Indigne habitus a Sittaricensibus, venit Forcalquerum, ubi honorifice est exceptus. Concilium hoc Avenionense prætermisum est in conciliis collectionibus. Honorus Bouche observat ipsius acta olim asservata fuisse

contristare. Scitis enim quam benigna volis fuerit communis mater sancta Romana Ecclesia, quamque de te magna ei fiducia, ut tua solertia Francorum posset succurrere pene lapsæ Ecclesiæ. Proinde agere stude quod de te speravit apostolica sedes, et vestrum regem gloriosum castiga, pœcare, admone, ne pervertatur pessimorum consilio, qui nostra discordia putant se apostolicam censuram evadere: caveatque sacris canonibus, imo beato Petro resistere, nosque, qui eum sicut pupillam volumus amare oculi, contra se movere. Satis enim mirari potest, si pro aliquo stulto, sicut est, quem voluit ordinari, Matisconensis episcopus, vult Deum et et sanctum Petrum offendere; nostram charitatem atque sinceram dilectionem circa se parvipendere. B
 An putat aliquis membrorum Antichristi, quod plus non possit ei prodesse gratia beati Petri, quam omnium impiorum perfida fidelitas? Agat itaque gloriosus rex, ut libet, contra nos, quia nos pro illo ejusque exercitu Deum semper precari parati sumus. De duce vero Gotifrido nemo vos terreat, cum fuerit opus vos venire Romam, quia non tantum vobis impedimentum non faciet, sed etiam fideliter servitium impendet. Salutant vos charissimi fratres nostri cardinales episcopi, necnon humilitas filii nostri Hildebrandi.

XXVII.

Nicolaus II Annam reginam Galliæ hortatur ut regem ad pietatis æquitatisque gubernacula moderanda, statumque Ecclesiæ retinendum incitet.

(Anno 1059-61.)

[*Hujus epistolæ Petrus Damianus est auctor. Vide inter ejus epistolas, Opp. t. I, p. 124.*]

XXVIII.

Nicolaus II Gervasio archiepiscopo Remensi, præcipit ut damna Ecclesiæ Viridunensi illata revocet.

(Anno 1059-61.)

[DUCHESE, *Hist. Franc. Script.* IV, 199.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, GERVASIO Remensis Ecclesiæ archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam nobis commissum est, et auctoritate beati Petri traditum, supra quem fundamentum universalis Ecclesiæ solidatum est, quatenus et errata corrigamus, et membra nostro capiti coherentia, ne dissonent, studeamus: tibi, utpote velut de nostris et sanctæ Romanæ Ecclesiæ membris, paterne intimando præcipimus, quatenus per te, quem in gremio matris tuæ, universalis videlicet Ecclesiæ, conclusum esse speramus; ne Viridunensi Ecclesiæ, quæ nobis commissa est cum fratribus, quidquam

in archivo Forcalqueriensi, nunc vero desiderari. Tempus habitum hujus cœnili non potest differri ultra annum 1061, quo vivere desiit Nicolaus II, sub cujus pontificatu fuit celebratum. (*Gall. Christ. nor.*, tom I, col. 483.)

(5) Hæc reddituum ecclesiæ divisio quatuor in partes est S. Gregorii scribentis ad S. Augustinum Cantuariensem archiepiscopum (lib XI, epist. 64.—*Gall. Christ.*).

injurie tam per te quam per tuos inferre amodo patiaris. Quod autem contra ejusdem Ecclesie fratres nunc noviter, et tu, et tui, damni et injurie intulisti, communiter et sancte Ecclesie Romanæ causa, et nostri amore emendare te, omni occasione remota, admonendo jubemus, hoc est prædam de Postviler, quæ potestati tuæ contigit, et de Mecla, quam Engobrandus deprædatus est, prædæ, cujus numerus infra scriptus est, ducenta sexaginta quatuor animalia. Clericos autem de eadem Ecclesia canonicos, nulla interveniente mora, reclusi a captura præcipias, ut pro hac et prædictis rebus studiose peractis, et gratiam apostolorum principis et nostram habere promerearis.

XXIX.

Nicolai II epistola ad Gervasium Remensem archiepiscopum.

(Anno 1059-61.)

[DUCESNE, *Hist. Franc. Script.* IV, 499.]

NICOLAUS, servus servorum Dei, GERVASIO venerabili archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia referente filio nostro G. te in fidelitate beati Petri persistere, ejusque auctoritati per omnia reverenter assurgere comperimus, paterna charitate sicut charissimum filium amplectimur, et amplectendo toto mentis affectu diligimus. Denique quando te fidelem filium exhibebis, nostra paternitas tibi nusquam deerit; imo debita charitate suffragabitur, nostraque auctoritate incessanter tuebitur. Quod de episcopo Silvanectensi nobis per filium nostrum mandasti, quia canonicum est, cum eodem filio nostro tibi concedimus. Neque enim justitiam contraire volumus, pro qua mori, si necesse sit, lucrum putamus. Cæterum de nostro adventu in Franciam, nullam ad præsens tibi scribimus certitudinem. Cum autem ad te noster filius venerit, ipse tam de hoc quam de omnibus aliis te certificabit. Mandamus autem et præcipimus, quatenus cum duce charissimo filio nostro pacem in eas, ut tui ad nos secure valeant venire, nosque eos possimus audire. Nolumus etenim duos tam charissimos filios in discordia manere.

XXX.

Nicolai II epistola ad Lanfrancum.

(Anno 1059-61.)

[THEINERUS, *Disquisitiones criticae*, pag. 206.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, fratri LANFRANCO, salutem et apostolicam benedictionem.

Satis desideratam vestram, charissime frater, ilibenter viderem præsentiam et in ecclesiasticis nostris curis libenter vestris recrearer consiliis, quem in Romanis et apostolicis servitiis satis opportunum audivimus. Sed quia tam facile nunc forsitan fieri non potest, volumus ipsam vestram stationem nobis et Romanæ matris Ecclesie esse fractuosam, ut ex fructu vestræ stationis cognoscatur et fructus desiderabilis adventus. Hos igitur nostræ dilectionis filios imperatoris capellanos et nostros dialectica et rhe-

torica arte charitati vestræ mittimus edocendos. Ut sicut te Deo gratias singularem in hoc bivio audivimus, sic istos singulares tecum quam cito poteris Romæ vel forte cum apud vos cito venero videamus. Si vero divina, ut audivimus, pagina ab hujusmodi studio vos retinet, ex parte sancti Petri et nostra vobis præcipimus, et ex vera obedientia illos edocendos vobis mandamus, quos adhuc vestræ dilectioni mittimus, et vestræ charitati in omnibus subveniendos relinquimus. Comitum autem vestrum, amicorum nostrorum, quem vestris audivimus satis Deo gratias acquiescere consiliis, ita custodiat, ut licet et in Christo valere possit. Confido enim bene de illo, cujus consilium et conversationem vobiscum audio. In clero autem et fero illo populo si potestis fructificare, ut de talento vobis commisso mercantini tandem audire: Euge, serve bone, amen.

XXXI.

Bulla Nicolai II papæ ad Grimaldum Joannem presbyterum, etc.

(Anno 1061.)

[SPERANDIO, *Sabina saga*, 272.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, GRIMALDO JOANNI presbytero, BENEDICTO judici, MARTINO filio Sabini, RICCO DE RAYNERIO, JOANNI DE ABIZZA, MARTINO DE JOANNE, PETRO DE URSO, LEONI DE LUTO, PETRO DE HENDO, HOMO DE MARTINO, seu filiis et hæredibus eorum, atque consortibus quibuscunque ab eis advocatis in re inferius legenda in perpetuum.

Cum officii nostri sit omnium Ecclesiarum Dei utilitatibus invigilare, Romanæ tamen et apostolicæ sedis, cui auctore Deo præsidemus, oportet nos commodis sollicitus studere. Quapropter castellum, quod nuncupatur Roccha de Antiquo, quoniam a Grimaldo filio Benedicti Teobaldo cum omnibus appendiciis, et pertinenciis suis sancto Petro perpetuo jure acquisivimus; tibi et ipsis consortibus et his atque aliis in eadem re advocatis a vobis, seu filiis et hæredibus vestris per hujusmodi nostri privilegii paginam concedimus, et confirmamus, atque in perpetuum eo modo et tenore corroboramus, ut eam cum appendiciis ejus domibus reedificatis, et habitatores ibi quantos potestis advocetis a vobis, et singulis vestrum per domos, et familias, quique secundum quantitatem possibilitatis suæ annualiter persolvatis pensionis nomine in Pascha resurrectionis Domini beato Petro, et nobis ac successoribus nostris vos, et hæredes, ac successores vestri, majores scilicet denarios duodecim, inferiores autem retrogradu octo denarios, tertio denarios sex, quarto denarios duos; nec non et foderum facietis, et placita fideliter observetis nobis et successoribus, ac nuntiis nostris pro his rebus sitis in territorio Sabiniensi. Statuimus quoque, et apostolica auctoritate sancimus, ut sitis sub apostolica defensionis protectione quieti, et ab omni molestatione et infestatione securi: nec alicui imperatori, duci, marchioni, vel comiti, sed ut amodo Romanæ et apostolicæ sedi, ac nunciis ejus subiecti. Si quæ igitur persona

magna aut parva contra hujusmodi privilegii paginam venire præsumperit, sciat se anathematis vinculo innodatam, et insuper si quis nostrum aut successorum nostrorum aut aliquis vestrum seu hæredum, successorumque aut consortium vestrorum hæc omnia acta et statuta non observaverit, noverit se compositurum per unamquamque domum, aut familiam, auri optimi libram unam. Qui vero pia devotione observator esse studuerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipotenti Deo veniam æternæ retributionis consequatur, et gloriam.

Scriptum per manum Octaviani scriniarii et notarii sacri palatii in mense Aprilis, indictione xiv.

Datum Romæ xiv Kalendas Maii, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo sexagesimo primo, per manus Humberti sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ episcopi et apostolicæ sedis bibliothecarii, anno tertio domni Nicolai, indictione xiv.

XXXII.

Bulla Nicolai II papæ pro monasterio S. Dionysii.
(Anno 1061.)

[*DOUBLET, Hist. de l'abbaye de Saint-Denis, 464.*]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus regibus, episcopis et principibus presentibus et futuris nunc et venturis temporibus.

Petitionibus congruis apostolicam dignitatem decet auri accommodare, ut venerabilia loca nostris auctoritatibus si fuerint sublimata nunc et ejus temporibus rata atque inconvulsa omnimodis permanent. Igitur noverint omnium presentium et futurorum regum, episcoporum, universorumque apostolicæ sedis fidelium unanimitas, fratres venerabilis monasterii Christi martyris Dionysii, ubi ipse Dominus in corpore requiescit, nostram implorasse benevolentiam ut privilegium apostolicæ dignitatis de quadam prædicti loci abbatiola eis edere deberemus. Est autem abbatiola in pago Alsatiensi in saltu quidem Vosagi sita, appellaturque Lebroha, quam Fulradus abbas in suo proprio munificentia domni Caroli imperatoris invictissimi, condidit, atque gloriosissimo patrono suo domino scilicet Dionysio contradidit. Quorum considerantes atque agnoscentes justam esse petitionem, hoc, beati Petri apostolorum principis auctoritate, promulgantes sancimus, ut prædicta abbatiola apostolica corroboratione subnixâ perenni tempore illibata loco sancti Dionysii profusa permaneat. Constitui-
mus quoque auctoritate beati Petri, ut nullus regum, nemo antistitem, vel abbatum, seu quilibet quacunque præditus dignitate, ipsum locum ullo modo inquietare audeat, non in villis, non in mancipiis, non in auro, non in argento, non in vestibus, sive in quibuscunque rebus, sicut in privilegiis prædecessorum nostrorum domni scilicet Stephani, Leonis, alteriusque Nicolai, vel etiam in præceptis prædicti Caroli magi, Heinrici quoque, ceterorumque im-

peratorum, seu regum, plenissime continetur. Hæc itaque quæ hujus præcepti decretique nostri pagina continet, tam vobis quam cunctis qui in eo quo estis ordine locoque successerint, in perpetuum conservanda decernimus auctoritate et honore sanctæ Romanæ Ecclesiæ et sedis apostolicæ privilegio. Si quis autem temerario ausu magna parvaque persona contra hoc nostrum apostolicum decretum agere præsumperit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei prorsus alienum, cum omnibus impiis æterni incendii supplicio condemnatum. At vero qui observator hujus decreti exstiterit, gratiam atque misericordiam, vitamque æternam a benignissimo Domino Jesu Christo consequi mereatur. Bene valte.

B Data xiv Kal. Maii per manus Humberti cancellarii sanctæ apostolicæ sedis, in Lateranensi basilica, anno iii domini Nicolai secundi papæ, indictione xii.

XXXIII.

Nicolai II papæ privilegium pro monasterio S. Trinitatis Vindocinensis.

(Anno 1061.)

[*Launoi Opp., III, 354.*]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, Odonico religioso abbati venerabilis monasterii Vindocinensis, cunctisque successoribus ejus ibidem regulariter promovendis in perpetuum.

Justis petitionibus et quieti servorum Dei prospicientibus competens et facilis debetur assensus. Quapropter monasterii sanctæ et individue Trinitatis apud castrum Vindocinum siti, quod a suis fundatoribus, Gaufrido scilicet Andegavorum comite et Agnete nobilissima comitissa conjuge ejus, oblatum B. Petro, et Romanæ Ecclesiæ in alodium et patrimonium novimus, tam juxta votum fundatorum ipsius loci, quam etiam juxta desiderium sanctitatis tuæ, charissime filii abba Oderice, ita beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate sancimus, quatenus inter apostolicæ sedis pontificem et abbatem illius venerabilis loci, nulla prorsus persona media habeatur. Statuimus etiam ut, defuncto abbate, ipsius monasterii successor ei eligatur de eadem congregatione, si tamen dignus tanto regimine inventiatur. Quod si dignus apud eos non fuerit inventus, quod absit! a Cluniaco, seu a majori monasterio, vel undecunque melius poterunt, procurent monachi sibi patrem secundum Deum eligere, non tamen sine trium abbatum consilio, quos religiosiores de vicinis locis potuerint invenire. Electus autem ne statim Romam venire cogatur, a quoecunque voluerit catholico episcopo consecrationem suscipiat. Electio vel ordinatio qualiter facta fuerit, studeant monachi papæ litteris intimare, ut aut emendet, si opus fuerit, emendandum, aut si fuerit secundum Deum et nostrum decretum facta electio sive consecratio, bono studio congratuletur, et ab ipso confirmetur. Præcipimus etiam ut abbas ipse, qui alociarius Romanæ Ecclesiæ noscitur ab

ipso episcopo, vel a quolibet apostolicæ sedis vicario, ad concilium non vocetur, nec coactus veniat; sed Romanam Ecclesiam ipse aut per legatum suum studeat visitare. Censum vero ad memoriam cognitionemque sempiternam duodecim solidorum de moneta ejusdem patriæ suæ statutum a fundatoribus loci beato Petro reddi per unum quemque annum volumus. Quod si forte legatus Romanæ Ecclesiæ supradictum beati Petri locum visitare voluerit, ibi cum omni charitate suscipiatur, et quæ corpori erunt necessaria, ei a fratribus diligenter juxta possibilitatem loci ministrentur. Ipse vero nihil in eodem loco per se corrigere neque occasione legationis rectorem loci vel fratres molestare præsumat, sed si quid viderit corrigendum, papæ litteris ei intimare licebit. Illud etiam confirmamus, ut locus Sancti Salvatoris prope muros civitatis Andegaviæ constructus sub monasterio Vindocinensi semper maneat, nec aliquando ibi ordinetur aliquis rector vel præpositus, nisi voluntate abbatis Vindocinensis. Hoc etiam, freti fiducia apostolicæ auctoritatis, prohibemus, ne in Vindocinensi cœnobio, seu in prædicta S. Salvatoris ecclesia, ulli unquam personæ, nisi soli papæ liceat potestatem aut dominationem exercere, aut excommunicare, seu interdicere, etiamsi Carnotensis vel Andegavensis patria excommunicata fuerit aut interdicta; excommunicatos tamen non suscipiant. Nos autem omnia quæ ab ipsis fundatoribus, vel ab aliis hominum personis usque ad hanc diem eidem loco oblata sunt, nostra auctoritate firmamus et corroboramus, ut in perpetuum juri ejusdem loci sine diminutione vel qualibet retractatione persistent. Si quis vero contra memoratum beati Petri locum pro aliquibus rebus causari voluerit, non ei abbas vel fratres respondeant, antequam Romanum pontificem consulant, quia quidquid sine nostro vel successorum nostrorum judicio definitum, sive diminutum fuerit, irritum erit. Res vero quæ ad præfatum monasterium pertinent, in præsentis privilegii pagina idcirco nominari et exprimi volumus, ut nulla deinceps persona aliquid de eisdem rebus eidem monasterio subtrahere, minuere, aut qualibet occasione auferre præsumat. Hæc sunt quæ ad prædictum monasterium pertinere noscuntur: in pago Vindocinensi Ecclesia de Ferraria et villa de Pruneto; ecclesiæ quoque quas Theodericus Carnotensis episcopus Vindocinensi monasterio dedit; ecclesia Sancti Beati; ecclesia Sancti Joannis de Castrodunensi; ecclesia de Balneolis; ecclesia de Valle Rebla; ecclesia Autheni: In episcopatu Cenomanensi, ecclesia Sancti Joannis de Villa-Dei, et villa ipsa cum consuetudinibus universis; ecclesia Sancti Michaelis de Hulleto, cum molendinis et boscis, et cum omnibus consuetudinibus suis. In foreste Wastinæ totum pannagium de propriis porcis omnium monachorum sanctæ Trinitatis, et medieta de pannagio aliorum hominum, et mel et cera ejusdem silvæ, assumptio etiam omnium arborum ab omnibus monachis

PATROL. CXLIII.

A Vindocinensibus et ab universis hominibus ipsorum ad omnes utilitates suas in terris monasterii sine licentia forestariorum. In episcopatu Andegavensi ecclesia S. Salvatoris juxta Andegavum; ecclesia Sancti Joannis super Ligerim, super decem et novem arpennos vinearum, et duo molendini; ecclesia Sancti Saturnini et parochia tota, et silva quæ dicitur Later, et terra silvæ, si silva fuerit extirpata; apud castrum Credonense parochialis ecclesia S. Clementis; de hac inter Vindocinenses et beati Albini monachos in præsentia nostra querimonia orta fuit, et apostolicæ sedis judicio Vindocinensi monasterio adjudicata; ecclesia burgi Meduandis, et burgus totus cum integritate sua; ecclesia beati Petri de Maziaco tota; in pago Pictaviensi ecclesia de Olona, et ecclesia beati Martini de Avalia; in pago Sconico in Olerone ecclesia Sancti Georgii, et tertia pars ecclesiæ insulæ cum consuetudinibus universis; in castro Oleronis ecclesia parochialis Sanctæ Mariæ, ecclesia Rodii rebellis, ecclesia de Blasnceriaco, ecclesia Sancti Saturnini, terra Sancti Saturnini, et terra Sancti Aniani cum salinis et piscationibus et universis pertinentiis suis. Si autem abbas prædicti loci adversus comitem Vindocinensem, vel quemlibet hominem suum cujuscunque honoris vir ille fuerit, querelam habuerit, incuria monasterii Vindocinensis, pro dignitate et veneratione loci querimonia ipsa finiatur, nec in ipsa curia monasterii dimidia pars cujuslibet forfacti quaeratur ab aliquo vel donetur. Præterea notum esse volumus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, et huic nostræ confirmationi adnectendum, quod Theodericus Carnotensis episcopus, in cujus diocesi supradictum monasterium Vindocinense situm noscitur, Clementis papæ præsentiam suam transmiserit epistolam, rogans eum, quatenus monasterium ipsum sic sua roboretur auctoritate, ut nulli successorum suorum post eum res hujus loci auferre vel minuere, vel excommunicare, sive interdicere, vel potestatem aut dominationem in ipso loco exercere liceret, seu quolibet modo rectorem loci vel fratres inquietare auderet, quod benigne Clemens papa annuit, et nos nostra auctoritate dignum annuere censuimus. Si quis autem violator hujus nostri præcepti extiterit, nisi resipuerit, nec non Ecclesiæ satisfecerit, sciat se apostolica auctoritate perpetuo anathemate percussus, atque a corpore prædictæ Ecclesiæ divisus, diaboloque cum impiis traditus. Qui vero conservator et obediens huic nostræ confirmationi et apostolicæ auctoritati fuerit, benedictione et gratia omnipotentis Dei perfruatur, et inter prospera humilis, et inter adversa maneat securus, ut divina misericordia manitus valeat per beatum Petrum cœlestia regna intrare et cum Christo in æternum gaudere.

Scriptum per manus Octaviani seriniarii et notarii sacri palatii in mense Aprili, indictione iv.

Datum v Kalend. Maii Romæ per manus Humberti card. episcopi sanctæ ecclesiæ Silvæ Candidæ, et

bibliothecarii sacri palatii, anno ab Incarnatione A
Domini millesimo sexagesimo primo, anno in ponti-
ficatus Nicolai papæ II.

XXXIV.

*Nicolai II bulla confirmantis privilegia capitulo
canonicorum Suanensium.*

(Anno 1061.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* V, 255.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, VITALI
sanctæ Suanensis Ecclesiæ præposito, ad honorem
B. Petri apostolorum principis dedicatæ, tibi que
successuris, regulariter promovendis, et in sancto
proposito permansuris in perpetuum.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito mu-
nere, nullo digno prævidente opere, ad hoc nostram
humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos
ubique terrarum proprio sanguine redemptæ Eccle-
siæ lumen administrare indeficiens, profecto ra-
tionabile ducimus, cooperante ipso, de quo loqui
præsumimus, secundum proprias vires unicuique
acceptum talentum distribuere, ne apparente ipsius
majestate, quod absit! sine acquisito lucro, velut
inutilis servus, videamur remeare. Quod utique per
divinam misericordiam consequi posse speramus,
si membris ejus adhuc per fidem in terra cælestia
anhelantibus, præsidia, quæ possumus, sereno affe-
ctu suppeditare curamus. Sic enim, sic profecto, et
supernum nostræ fragilitati conciliamus auxilium,
et pura intra cordis hospitium manente intentione,
hominum consequemur favorem honestum, cum, li-
cet universis debitores simus gentibus fidei lumine
clarentibus, matricibus tamen Ecclesiis sedulo ser-
vientibus, et divina officia eis religiose quotidie per-
solventibus, et apud eas canonicè viventibus, bene-
volentia studio majorem curam quam cæteris sub-
jectioribus clericis impendimus. Canonicam itaque
sancti Petri in Suanensi urbe, quondam a Rainerio
ejusdem Suanensis Ecclesiæ sanctæ memoriæ epis-
copo pia religione ædificatam, et postea a Joanne
successore ejus, interveniente Anselmo eorum suc-
cessore, venerabili episcopo, qui nunc prælibatam,
disponente Deo, gubernat Ecclesiam, in tuitione san-
cti Petri sub nostra nostrorumque successorum de-
fensione, cum omnibus quæ juste habet, et in fu-
turum est habitura, salva prædicti Anselmi episcopi
auctoritate et reverentia, suscipimus: non tamen
ut sibi, quæ apostolica auctoritate robustius, liceat
cassare, nec alicui suorum successorum res præfatas
canonicè venundare, vel aliquo pacto alienare, con-
trahere, vel alicui in prædicta canonica ordinato cle-
rico aliquam violentiam juste liceat irrogare. Sed,
ut evidentiùs quæ a prænominatis ejusdem sanctæ
Ecclesiæ episcopis præfatis canonicè concessa sunt,
et nos hac nostri privilegii pagina confirmamus,
intelligantur, nominatim exprimimus plebem in Pi-
tiffano sitam, cum terris, decimis, redditibus et obla-
tionibus suis; curtem sitam Palmule vestram, cum
omnibus pertinentiis et redditibus suis, et omnes dec-
imas vestrarum terrarum in omnibus locis, ubi

cunque sunt; terras, quas dedit sibi Osso pro anima
sua; terras, quas obtulit sibi Guidolfus in Baanelo
et Oliano; terras, quas donavit sibi Gotifredus cis
Calisinam fluvium; terras, quas tradidit sibi Ansel-
mus Rainerii filius in Calonico; terras, quas adhi-
buit sibi Bonizo in Supano; terras, quas exhibuit
sibi Evrardus notarius; terram, quam concesserunt
sibi episcopi juxta eandem urbem; ecclesiam Sancti
Martini in Coronzano sitam, cum omnibus perti-
nentiis suis atque redditibus; ecclesiam Sancti Geor-
gii in Pertitio sitam, cum omnibus quæ sibi perti-
nent; mansos tres, scilicet Corbulo clerico, presby-
tero Dominico, et Sigizo ibidem presbytero, olim
custos de plebe in urbe posita; omnes prorsus deci-
mationes, his exceptis quæ quibusdam militibus
dudum ab episcopis in beneficio datæ sunt; et dimi-
dium omnium oblationum, et elemosynarum præ-
libatæ plebi oblatarum et offerendarum, cum etiam
dimidia parte omnium terrarum quas habuit Giso
pater Joannis episcopi, qui videlicet prænominatæ
Ecclesiæ et canonicis cum una domo in urbe dedit;
scilicet ecclesiam Sanctæ Mariæ in Lapegi sitam, et
duos mansos in Ilei, et vineam et terram in plano
Suanensi. Hæc omnia et quæ sæpe dictæ canonicæ
a fidelibus oblata, vel amodo offerenda sunt, tili,
Vitalis dilecte fili, tuisque successoribus, clericis-
que in ea ordinatis et ordinandis, et in sancto pro-
posito permansuris concedimus, et concessa confir-
mamus. Ut nullus unquam episcopus, nullus impe-
rator, nullus rex, nullus dux, nullus marchio, nullus
vicecomes, nullus castaldus, nulla magna parvaque
persona ea inde audeat auferre vel retollere, aut
vos inquietare, aut molestias inferre; sed quiete
permittamini vivere, et Deo servire. Si quis autem
temerario ausu hanc apostolicam sanctionem infringere
tentaverit, nisi admonitus resipuerit et emen-
daverit, gladio anathematis percutiatur, et in præ-
senti carne pereat, et Deus, dum judicare venerit,
spiritu oris sui eum interficiat. Qui vero pius con-
servator extiterit, sancti Petri, nostramque benedi-
ctionem, a Domino Jesu Christo promeretur æter-
nam remunerationem.

Datum per manus Humberti cardinalis episcopi
Ecclesiæ Sanctæ Silvæ Candidæ, v Kalendas Maias,
anno ab Incarnatione Domini millesimo sexagesimo
primo, anno in pontificatus Nicolai papæ II, indi-
ctione XIV.

XXXV.

*Nicolaus II Ecclesiæ Dorcastrensis possessiones et
privilegia confirmat.*

(Anno 1061.)

[Mansi, *Concil.* XIX, 875.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, WIL-
WINO, venerabili episcopo Dorcastrensi, suisque
successoribus ibidem canonicè promovendis in per-
petuum.

Cum magna nobis sollicitudine insistit cura pro
universis Dei Ecclesiis ac piis locis vigilandum, ne
aliquam necessitatis jacturam sustineant, sed pro

præ utilitatis stipendia consequantur; ideo convenit vos tota mentis integritate eisdem venerabilibus locis ut ea quæ sua sunt stabilita permaneant providere. Igitur quia petisti a nobis, charissime fili, cum Edwardi regis legatis, atque littoris nostri videlicet amici, ut per nostri privilegii paginam tuæ Ecclesiæ, tibi que, nec non successoribus tuis, omnia perpetualiter confirmaremus quæ præfata Ecclesiæ juste et legaliter competunt; suggestioni tuæ gratauter annuentes, per hujus nostræ constitutionis decretum et apostolicæ sedis liberale edictum concedimus, et confirmamus tibi, sicut supra legitur, tuisque successoribus ibidem canonice promovendis in perpetuum, quæque præfata Ecclesiæ pertinent, tam quæ impræsentiarum possidet, vel possedit, et maxime parochiam Lindisi, ecclesiamque Stov. cum Newerca et appendiciis, quas injuste Africus archiepiscopus Eboracensis invasit, ut per legatorum nostrorum dicta, et per antecessorum testimonia et scripta agnovimus, quam quæ in futuro quocunque modo divinis et humanis legibus acquirere poterit, scilicet prænominata Ecclesia, cum omnibus rebus et possessionibus suis ac pertinentiis mobilibus et immobilibus, seseque moventibus, castris scilicet, casis, villis, territoriis, ecclesiis, cum primitiis, et decimationibus, cum omnibus quoque quæ pia devotio fidelium sacris contulit sibi, vel contulerit oblationibus, pro salute vivorum atque etiam mortuorum. Statuentes per hujus nostræ apostolicæ sedis, cui, Deo auctore, præsidemus, auctoritatem, et nostri edicti inviolabilem constitutionem, ut neque rex, neque archiepiscopus, sive dux, sive marchio, seu comes, aut vicecomes, nec alia sive magna sive persona cujuscunque dignitatis vel ordinis, contra hoc nostrum privilegium præsumat præfata Ecclesiam, aut te, charissime confrater, tuosque in perpetuum successores de bonis suis deinvestire, aut inquietare, aut aliquid ibi contra sanctos canones constituere, vel ordinare; sed ita sicut prædicta Ecclesia, quæ omnia prælibavimus, melius firmitusve a suæ constitutionis initio tenuit, teneas, possideasque, tam tu quam successores tui sub constitutionis hujus pagina et apostolica sanctione. Si quis igitur, quod non optamus! contra hoc nostrum privilegium venire tentaverit, et sicuti ab apostolica auctoritate præceptum ac corroboratum est permanere non dimiserit, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum Juda traditore, et Dathan et Abiron partem habere, nisi forte resipuerit, et digne satisfecerit. Qui vero pio intuitu in omnibus observator exstiterit, custodiens hujus privilegii nostri constituta, ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro consequatur, et vitæ æternæ particeps fieri mereatur.

Dat. v Non. Maii per manus Bernardi, episcopi S. Ecclesiæ Peneswinæ, anno ab Incarnatione Do-

A nisi 1061, anno tertio pontificatus Nicolai Papæ II, indict. xiv.

XXXVI.

Epistola Nicolai II ad Edwardum Anglorum regem. Eius pietatem in B. Petrum laudat, monasterique B. Petri Westmonasteriensis privilegia et possessiones confirmat.

(Anno 1061.)

[Mansi, Concil. XIX, 1034.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, gloriosissimo ac piissimo, omni que honore dignissimo, spirituali quoque filio nostro, EDWARDO, Anglorum regi, visitationem omnimodam, salutem mellissimam, et benedictionem apostolicam.

Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit et decoravit erga beatum Petrum apostolorum principem, et nobiscum habere dilectionem, et in omnibus apostolicis consentire censuris. Literas igitur vestræ nobilitati transmittimus, et per eas societatem sanctorum apostolorum et nostram vobis damus, orantes misericordiam illius qui est Dominus omnium, et rex super omnia solus, ut ipse vos participem faciat ex omnibus, si qua sunt coram Deo, bonis operibus nostris: et fratres nos, ac socios in sua dilectione constituat in omni tempore amplius, ac non minorem partem nostri obsequii vobis reassignet in suo regno, quam nobismetipsis provenire optamus. Erlinus etiam deinceps pro vobis sine dubio orantes assidue, ut ipse Deus vobis subjiciat hostes et inimicos qui contra vos voluerint insurgere, et confirmet vos in paterno solio et propria hæreditate. At beatus Petrus sit vobis custos et adiutor semper in omni tribulatione. Claret enim Anglorum reges pro reverentia et devotione quam exhibuerunt beato Petro, gloria et honore floruisse, ac ipsius patrocinio famosos triumphos obtinuisse: cujus beati apostoli meritis, vestro desiderio et voluntati omnipotens Deus præstet effectum, et confirmet vobis paterni regni imperium, et tribuat pacis incrementum: et post presentis vitæ decursum, perducatur ad æternum permanentis gloriæ imperium. Renovamus ergo, et confirmamus, ac ægemus vobis privilegia vestra, scilicet ut absoluti sitis ab illo voto quod timebatis, et ab omnibus aliis peccatis et iniquitatibus vestris, auctoritate illius qui me, licet indignum, suæ sanctæ præesse voluit Ecclesiæ. Præterea illi loco, quem sub nomine sanctæ poenitentiae constituendum et meliorandum suscepistis, quoniam, ut fertur, primo antiquitus consecrationem a beato Petro accepit, cujus, licet indigni, vicarii sumus, et quia regia antiquitus sedes est, ex auctoritate Dei et sanctorum apostolorum, atque hujus Romanæ sedis, et nostra, concedimus, permittimus, et solidissime confirmamus, ut amplius in perpetuum regie constitutionis et consecrationis locus sit, atque repositorium regalium insignium, et habitatio perpetua monachorum, qui nulli omnino personæ nisi regi subdantur, habeantque potesta-

tem, secundum regulam sancti Benedicti, per successiones eligere ex se idoneos abbates : neque introducatur per violentiam extranea persona, nisi quam coneors congregatio esse præelegerit. Absolvimus etiam eum locum ab omni servitio et dominatione episcopali, ut nullus episcopus illuc introeat ordinaturus, aut præcepturus aliquid, nisi ex petitione et consensu abbatis et monachorum. Et habeat idem locus liberum procinctum, id est ambitum et cœmeterium mortuorum circa se, absque episcopali vel cujuslibet respectu vel exactione, et omnia quæ ad libertatem et exaltationem illius loci ad honorem Dei pertinentia per nostram auctoritatem accedere possunt, hilari atque promptissima voluntate concedimus. Possessiones autem quas antiqui reges seu quicumque alii homines, vos quoque, et vestri barones, ad eundem locum contulistis, et chartas quæ ex eis factæ sunt, divina et nostra auctoritate roboramus, et ratas ac stabiles esse decernimus ; et infractores earum, vel invasores, vel diminutores, aut dispersores, venditores etiam, æterna maledictione cum Juda proditore damnamus, ut in beata partem non habeant resurrectione, sed a beato Petro apostolo se judicandos sciant, quando sedebit cum suis coapostolis iudicans duodecim tribus Israel. Vobis vero et posteris vestris regibus committimus advocacionem et tuitionem ejusdem loci, et omnium totius Angliæ ecclesiarum, ut vice nostra cum consilio episcoporum et abbatum constituatis ubique quæ justa sunt, sciente pro [al per] hoc vos recepturos mercedem ab eo cujus regnum et imperium non desinet nec minuetur in sæculum. Valet

XXXVII.

Nicolai II papæ privilegium pro Aldredo Eboracensi archiepiscopo.

(Fragm. Anno 1061.)

[Stubbs, *Acta pontif. Ebor.* ap. TWYSDEN, *Hist. Anglic. Script.* Londini, 1652, fol. 1, 1701.]

NICOLAUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto confratri et coepiscopo ALDREDO, Eboracensi archiepiscopo, apostolicæ benedictionis privilegium et salutem, et per eum suæ Ecclesiæ suisque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Quia divinitatis occulta dispensatio, etc.

XXXVIII.

Decreta Nicolai II papæ.

[MANSI, *Concil.* XIX, 875.]

ANNO primo Philippi regis. Hæc sunt præcepta Nicolai papæ in canonibus sacris vicissim reperta, quæ Romana Ecclesia præcipue asserit tenere.

I. Primum quidem ut pax et regna Domini a fidelibus Christianis reperta et laudata, sicut Scriptura habentur, ita firmiter teneantur, infractores vero anathemate feriuntur.

II. Ut nullus episcopus vel presbyter excommunicato alterius vel suo scienter communicet. Quod si fecerit, sciat sibi gradus sui periculum imminere.

III. Ut presbyteri conjugati aut uxores dimittant,

A neque cum eis sine testimonio legitimo habitent, aut Ecclesiam cum ordinibus suis amittant.

IV. Ut presbyteri, et diaconi, et subdiaconi, et omnes qui canonici sunt, uxores non habeant. Et si duxerint, deponantur et a canonicorum consortio separentur.

V. Ut ecclesiæ et altaria nec vendantur nec emanentur. Qui autem amodo vendiderint aut emerint, anathemati subiacebunt.

VI. Ut episcopi et clerici arma non ferant, neque venatui neque aucupio studeant, neque tabulis aut tesseriis ludant.

VII. Ut episcopi canonicas vel officia ecclesiastica non vendant, et de consecrationibus ecclesiarum, aut ordinationibus clericorum, ipsi et clerici eorum nihil exigant.

VIII. Ut ecclesiæ per pretium a Simoniacis consecratæ denuo consecrentur.

IX. Ut presbyteri et omnes a tempore Nicolai papæ usque nunc et deinceps scienter ordinati a Simoniacis sciant se non esse ordinatos, et deinceps non fiant.

X. Ut Dominicis diebus mercato non fiant, exceptis annis feriis, et quæ ad victum pertinent.

XI. Scimus quidem laicis ecclesias omnino non competere. Sed ubi illi ex toto auferri non possunt, saltem oblationes missarum et altarium laicis omnino prohibemus.

XII. De cœmeteriis autem et sepultura et baptisteriis exactionem fieri omnino prohibemus.

XIII. Si quis infra septimum consanguinitatis gradum uxorem habet, aut deinceps duxerit, ab episcopo suo eam dimittere canonice compellatur. Si vero obedire noluerit, excommunicetur.

XIV. Ut nullus abbas obedientias suas vendat, neque nullus monachus emat obedientias. Quod si præsumperint, utriusque ordine officioque carcani, quia Simoniace agunt. Et monachi proprium omnino non habeant.

XV. Abbatibus, presbyteris, ministrisque quid de rebus ecclesiasticis vel sacro ministerio alienare vel obligare absque permissu et subscriptione conventus sui nihil liceat. Quod qui præsumperit, degradetur, communionem concessa ; et quod temere præsumptum est et alienatum ordinatione sui episcopi revocetur.

XXXIX.

Gervasii Remorum archiepiscopi epistola ad Nicolaum II papam. — Gratias agit de benignitate legatis suis exhibita. De obitu Henrici regis dolere se ostendit, ac pontificem, si in Galliam venerit, debito cum honore suscepturum.

[MANSI, *Concil.* XIX, 874.]

Excellentissimo Patri Patrum et episcoporum episcopo NICOLAUS, GERVASIUS dictus episcopus fidele servitium cum exiguitatis meæ orationibus.

Gratias ago divinæ primum pietati, vestræ etiam, optime Pater, mediocritati quod non tantum apud vos accusatorum meorum valuit delatio, ut non veridica legatorum nostrorum admitteretur excusatio, nec apostolica censura mihi negaret misericordiam, in

quem non sine multorum admiratione tantum in-
horrerat. Gratias nihilominus ago vestræ humili-
tati [*Forte, humanitati. HURD.*] : quæ quanta prin-
cipem et pastorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ decuit
dignitate, nostros legatos sanos accepit, infirmos
visitavit, mortuos sepelivit. Etsi enim uni tantum
apud vos infirmato et mortuo hæc visitationis et se-
pulturæ solatia impendistis, in uno tamen cæteros
visitastis, cæteros sepelistis. Cui non ego qui nihil
sum, sed tota Remensis ecclesia, bonæ conversatio-
nis testimonium perhibet. Cujus obitum, cæterorum-
que, qui pene omnes obierunt, audiens, incredibili
tristitia sum affectus, nec unquam non odisse valeo
illum cujus superbia id effecit ut isti mitterentur.
Si enim qualem existimavi legatum misissem, isti
nec mitterentur, nec fortasse morerentur : quod vestra
prudencia optime recognoscit. Præterea multo
gravior angit me tristitia de obitu domini regis, quod
etiam vestram non latet prudentiam. Scitis enim
quantum infrenes et indomiti sunt nostrates, quo-
rum divisionem timeo regni nostri fore desolatio-
nem. Ad quam evitandam, vestrum mihi consilium
et auxilium flagito, quæ nulli regno utpote pater om-
nium, negare poteritis, præsertim cum nostro semper
debeat quod optimi viri patriæ deberi censuerunt.
De vestro adventu in nostram Galliam quid animi
habuerim, vivente domino rege, licet diffamatus sim
id noluisse, satis, ut puto, significavi paternitati vestræ;
et nunc in eo is mihi animus est, Deo teste,
ut non tantum eum desiderem, sed et sitiam, C
ita ut venientem auctoritatem vestram cum tanto
gaudio et honore suscipiam, quanto decet Petri vi-
carium suscipi, et apostolicæ censuræ per omnia

A cooperatores existam. Dicant adversarii quantumlibet
me infidelem et rebellem magistratui vestro; ego sub-
jectionem meam vobis profiteor; et quicumque eam
vobis negaverint, cujuslibet ordinis sint, mihi com-
municare non poterunt. Obloquitur etiam adversa-
riis illa obedientia, quam sine omni respectu suspen-
sionis et interdicti vestri conservant, non sine magno
damno Ecclesiarum nostrarum et nostro. Impedit
quoque meum erga vos famulatum illa suspensio.
Ad quod restaurandum, sicut recuperare possibile
est, si ita ad cætera redintegrandam saltem aliqua
spes restaret, de tanto dolore, quasi de gravi somno
resurgerem. Est enim mihi animus, nec despero id
futurum, cum gaudio atque reverentia quandoque
apostolatum vestrum suscipere, tantumque honoris
vobis impendere, quantum personæ et officio vestro
convenire manifestum est. Nec nostris temporibus
fuisse, vel futurum esse in vestra sede aliquem
credo, quem copiosius honorare desiderem. Nam
qui nos sic honorastis prudentia et sanctitate vestra,
ut de regno nostro Roma eligeret, quem sibi et mun-
do caput ordinaret: nos quoque tanto honore vos
dignamur, quanto Dominus noster Jesus Christus
Petrum decoravit, ubi Ecclesiæ principatu illum su-
blimavit. Dominus omnipotens sanctitatem vestram
ad utilitatem sanctæ Ecclesiæ diutissime conservet,
et avertat a prudentia vestra, ne alicujus levis sermo
gratiam vestram mihi, neve servitium et fidelitatem
meam vobis auferat.

XL.

Epistolæ S. Petri Damiani ad Nicolaum II.

(Vide Patrologiæ tom. CXLIV, col. 210.)

APPENDIX.

EPISTOLA SUB FICTO ULRICI NOMINE AD NICOLAUM II PAPAM.

(D. MARTENE, *Amplissima Collect.*, I, 449.)

MONITUM.

Hæc epistola ex eodem fonte prodiisse potuit ac illa quam in eundem finem scriptam edidimus Thesauri nostri Anecdotorum. tom. I, pag. 230, cujus auctorem credidimus Guericum Trevirensis scholasticum, virum impudentissimum. Eam autem hic damus, ut quam corrupti fuerint illo ævo presbyterorum mores demonstramus, et quam bene de Ecclesia meruerit Gregorius papa VII, qui presbyterorum matrimonia seu potius concubinatum incredibili pene labore abstulit.

Hæc est rescriptio sancti Ulrici episcopi, in qua papa Nicolao de continentia clericorum non juste sed impie, non canonice sed indiscrete tractanti ita respondet.

NICOLAUS domino et Patri, pervigili S. Romanæ Ecclesiæ provisorio, U., solo nomine episcopus, amorem ut filius, timorem ut servus.

Cum tua, o Pater et domine, decreta (6) super clericorum continentia nuper transmissa a discretionem invenirem aliena, timor me perturbavit cum tristitia. Timor quidem præter hoc quod dicitur : « Pastoris sententia sive justa sive injusta timenda est. » Timebam enim infirmis Scripturæ auditoribus, qui vel justæ vix obediunt sententiæ, ne inju-

stam conculcantes libere, onerosa, imo importabili, pastoris prævaricatione præcepti se obligarent. Tristitia vero vel compassio, ne qua ratione membra possent carere capite suo tam gravi morbo laborante. Quid enim gravius, quid totius Ecclesiæ compassione dignius, quam te summæ sedis pontificem ad quem totius Ecclesiæ spectat examen, a sancta discretionem vel minimum exorbitare? Non parum quippe ab hac deviasti, cum clericis quos ad abstinenciam conjugii monere debueras, ad hanc imperiosa violentia cogere volebas. Nunquidnam merito communi omnium sapientium judicio hæc non est violentia, cum contra institutionem evangelicam ac sancti Spiritus dictationem ad privata ali-

(6) Decretum istud exstat in concilio Romano centum tredecim episcoporum sub Nicolao II ponti-

fice celebrato anno 1059, cap. 3, renovatque simile statutum a Leone papa IX editum.